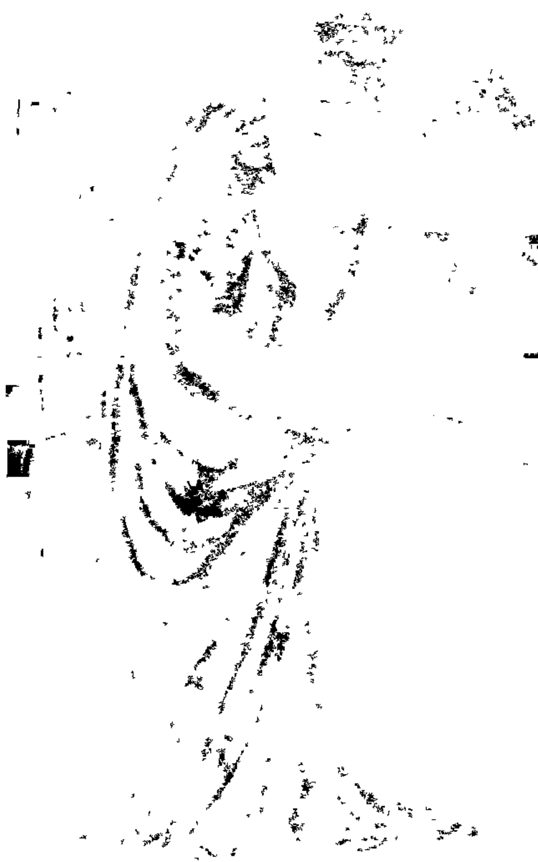
જુઈ માળી

ડીઝાઈન
કોપા-ભટ્ટ

જાદુઈ માછલી

યાને

દરીયાનો દૈત્ય.

II 17·5·1926

1926

કિંમત આઠ આના.

પ્રયોજક—**સાહિત્યવીલાસી.**

પ્રકાશક—**જદુલાલ નારણદાસ બુકસેલર મુ. નડીઆદ.**

પ્રત ૨૦૦૦

સંવત ૧૯૮૨.

આ પુસ્તક ઉમરેઠ ભટવાડી પોળને નાકે આવેલા "સરસ્વતી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમા **રતીલાલ બાળકૃષ્ણ ત્રિવેદીએ** પ્રકાશકને માટે છાપ્યુ.

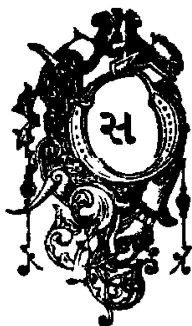
જહુદી માછલી

યાને

દરીયાનો દૈત્ય.

પ્રકરણ ૧.

આત્મઘાતની તૈયારી.

સબુર કર! એ હીણભાગી માનવ, આત્મઘાત કરી ખુદાનો કોપ તારા શીર પર વ્યર્થ ન લે.

સબુર કર ના અચાનક આવેલા અવાજથી આત્મહત્યા કરવા તૈયાર થયેલા-ગીરીશૃંગ ઉપરથી ખીણમાં વહેતા ધોધબંધ જળના પ્રવાહમાં પડી દેહ નાશ કરવાને ઉત્સુક થયેલા તે હીણભાગ્ય પુરૂષે પાછળ ફરીને જોયું; તો તેજના અંબાર સરખા વયોવૃદ્ધ ફકીરને પોતાની સમીપ ઉભેલા જોયા.

તતક્ષણે તે કમનસીબ માણુસ ફકીરનાં ચર્ણોમા વંદન કરી અવાચક સરખો ઉભો રહ્યો, તેનાં ચક્ષુમાથી અસ્ખલીત અશ્રુપ્રવાહ વહન કરતો હોવાથી તે પવિત્ર-દયાળુ ફકીરનું હૃદય દયાથી ઉભરાઇ જવા લાગ્યું.

બચ્ચા; થોડી ક્ષણ પછી તે ફકીરે કહ્યું; બચ્ચા! જગતના ક્રુર માનવીઓ નીર્બળ માનવીઓનો વધ કરીને પણ પોતાનું જીવન લંબાવવાની—જીંદગીનાં કહેવાતા—ક્ષણીક નાશવંત સુખો ભોગવવાની પ્રબળ આકાક્ષા ધરાવે છે, મર્ણની પથારી ઉપર સુતેલા માનવીઓ પોતાનુ આયુષ્ય લંબાવવા ખુદાને પ્રાર્થના કરે છે, તો હે માનવ! ખુદાના હુકમ વીના તું મૃત્યુને સ્વાધીન થવા કયમ તૈયાર થયો? ધર્મનાં પાક ફરમાનો કહે છે કે જે મનુષ્ય આત્મઘાતી થાય છે તેઓને દોજખમા વાસ મળે છે.

પ્રભુના પ્યારા ફીરસ્તા તુલ્ય; હે દયાળુ ફકીર! મારી કર્મ કથા ઘણી લાંબી છે. જો આપ દયા કરીને મારા ઉપર ગુજરેલા જુલમનું બ્યાન સાંભળશો તો મારા દુખનો ભાર ઓછો થશે.

કહે; ભાઇ કહે. માનવનુ જીવન ખુદાએ દુનીયાની સેવા કરવા માટેજ સરજેલુ છે. મારાથી બનતી યથાશકિત મદદ ખુદાના નામ ઉપર આપવા હું તૈયાર છું. તે ફકીરે કહ્યું.

પ્રકરણ ૨.

જેન્ટલમેન લુટારો.

હે દયાળુ ! તે ગરીબ માણસે પોતાની જીવન કથાનો પ્રારંભ કરતાં કહ્યું-હે દયાળુ અરબી મહાસાગરના ત્રટ ઉપર કેશાવતી નામના એક નાના ગામડામા મ્હારૂ મકાન-ઝુપડું આવેલુ છે મારો જન્મ એક માછીના કુટુંબમાં થયેલો હોવાથી બાલપણથી જ હું માછીમારનો ધંધો કરૂં છું. મ્હારી સ્ત્રી ઘણીજ સ્વરૂપવતી આકાશની અપ્સરાને લજાવે તેવી ખુબસુરત છે પરંતુ હું ગરીબ હોવા છતાં અને કોઇ પણ જાતનો મોજશોખ ભોગવતો ન હોવા છતાં મ્હારી ગરીબ પત્નિ મ્હને દેવતુલ્ય માન આપતી સંપુર્ણ પતિવૃતના નીયમો પાળતી હતી. વંઠેલ જમાનાની ફૅશનેબલ સ્ત્રીઓને ને ઘણી જ ધીક્કારતી-સ્વપ્ને પણ તેમનો સંગ ન થાય તેની ખાસ સંભાળ રાખતી હતી. મ્હારૂં નામ જેસંગ અને મ્હારી પત્નીનુ નામ રૂપાળી હતું રૂપ-સૌન્દર્ય એ ઇશ્વરની મહાન-કીંમતી-અમુલ્ય બક્ષીસ હોવા છતા મ્હારી આપત્તિનુ મુળ કારણ મ્હારી સ્ત્રીનુ સૌન્દર્ય હતું. સ્ત્રી સૌન્દર્યથી મ્હાન રાજાઓની પાયમાલી થઇ છે. ઇતિહાસો તેની સાક્ષી પુરે છે. દમયંતીના રૂપથી મોહિત થયેલા કળિયુગે નળરાજાને આપેલા કષ્ટની વાતો જગતમાં જાણીતીજ છે. મ્હારૂં પણ તેમજ થયુ. એક શ્રીમંત વણીકની દ્રષ્ટી મ્હારી સ્ત્રી ઉપર પડી. તે પાપીષ્ટે મારી પત્નિને ફસાવવા અનેક પ્રયત્નો કર્યા. ભેટ સોગાતો મોકલી.

જેનો તીરસ્કાર પુર્વક અસ્વીકાર કર્યો; તેથી તેને એક દીવસે સંધ્યા સમયે એકાંત જળાશય ઉપર જળ ભરવા જતાં માર્ગમાંથી અચાનક ઉચકી જંગલમાં પકડી જઇ તેના ઉપર બળાત્કારની તૈયારી કરી. પ્રભુથી આ જુલ્મ સહન ન થયો, તેણે સતીની વાર કરવા બે બીલ વીરોને મોકલ્યા. ભીલોની એકજ ડાંગથી તે જુલમી વાણીયાનો પગ ભાગી ગયો. અજ્ઞાન ભીલોએ દયાથી તેને જીવનો છોડી દીધો બસ! તેજ સમયથી મ્હારા સર્વ નાશની તૈયારી થઇ.

પ્રકરણ ૩.

શયતાનનો શાથી.

તે લુચ્ચા વણીકે ઘેર જતાંજ કોટવાળને કેટલીક લાંચ આપી પોતાના પક્ષમાં લીધો. અને મ્હારા નામનુ ખોટું ખાતુ ઉમરેઠ જઈ ત્યાંના એક બદમાસ ખેડાવાળ બ્રાહ્મણની પાસે પડાવી લાવ્યો. આ અઠંગ ઉઠાઉગીર ખેડાવાળ બ્રાહ્મણ સામાના અક્ષરની નકલ કરવામાં એટલો પ્રવીણ હતો કે ન્યાયાસન ઉપર વિરાજમાન થનાર ન્યાયાધીશની સહીઓની નકલ પણુ તે કરી શકતો હતો.

કોટવાળની સાક્ષી રાખી શહેરના સુબા પાસે મારા નામ ઉપર લેણાની જુઠી ફરીયાદ નંધાવી હુકમનામુ કરાવી લીધુ અને જપ્તીથી લહેણું વસુલ કરવા કોટવાળ અને વણીક મ્હારે ત્યાં આવી પહોચ્યા.

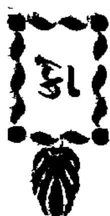
આ સમયે હું સાગર ઉપર માછલાં પકડવા ગયો હતો. મ્હારૂં છ માસનું નિર્દોષ બાળક બ્હાર ઘોડીઆમા સુવાડી મારી સ્ત્રી ગૃહ કાર્ય કરતી હતી. ત્યાં અચાનક જઇ કોટવાળે તેને પાછળથી લાત મારી જમીન ઉપર ફેંકી દીધી. અને ઘરનો સામાન ભાગફોડ કરવા માંડયો મ્હારી સ્ત્રીએ તેમ ન કરવા વિનંતિ કરી, એટલે કોટવાળે તેને સરકારી કામમાં અડચણુ કરવાનો આરોપ મૂકી પોલીસ થાણામાં લઇ ગયો. મ્હારૂં કુંમળુ બાળક તેની માતાના વીયોગથી ઘણીવાર રૂદન કરી ભુખથી અચેતન થઇ ગયું. પણુ આ જમ જેવા કસાઇઓને તેની દયા કયાંથી આવે તેઓ કંઇ દ્રવ્ય લેવા આવ્યા નહોતા. તેમને

તો મારી સ્ત્રીના સૌન્દર્યનીજ જરૂર હતી. હું રાતરે સુમારે એક ઘડી રાત ગયા પછી ઘેર આવ્યો તો મને કોટવાળના જુલમની માહીતી મળી. મ્હારૂ નીર્દોષ બાળક તે વખતે ભુખથી મરણનો છેલ્લોજ શ્વાસ લેતું હતું. મ્હારી પાસે એક પૈસો પણ ન હતો. એટલે રાત્રે મને મફત દુધ કોણ આપે. હાય! તે ગરીબ માછી એક ભયંકર હાય મારીને બોલ્યો. અંતે મ્હારૂ તે નીર્દોષ બાળક આ જગતના પ્રપંચને જોયા-જાણ્યા સિવાય આ ફાની દુનીયામાથી સદાને માટે જતું રહ્યું. તેના મૃત્યુથી હું દીવાનો બની દોડતો પોલીસ થાણા ઉપર જઇ પહોંચ્યો.

પ્રકરણ ૪.

જુલ્મી જમાનો.

કોટવાળે રૂપાળીને પોલીસ થાણાના એકાંત સ્થળે કેદ કરવાનું અસત્ય બહાનું બતાવી પકડી આણી તેને ભય અને લાલચ બતાવી વાણીયાની અને પોતાની નીચ વૃત્તિ તૃપ્ત કરવા સમજાવી. નીચ જ્ઞાતિમા ઉત્પન્ન થયા છતા પતિવ્રતના પ્રભાવને સમજનારી રૂપાળીએ તેઓને તીરસ્કાર પૂર્વક તેમની અયોગ્ય માગણીને તાબે થવાની સાફ ના પાડવાથી કોટવાળ તેના ઉપર બળાત્કાર કરવા તૈયાર થયો. એક શસ્ત્રહીન અબળા પાસે પોતાના બચાવનું સાધન શું હોય ? પરંતુ કુદરતનો એવો નીયમ છે કે દુઃખમાં બુદ્ધી એકદમ સતેજ થાય છે. રૂપાળીએ થોડી ક્ષણ વીચાર કરી પોતાના સામા ધસી આવતા કોટવાળ ઉપર ખુરસી, ટેબલ, ખડીઓ, વીગેરે જે હાથમાં આવ્યું તે પોતાના બચાવના હથીઆર તરીકે ફેંકવા માંડયું. ક્ષણભર કોટવાળ તેની બહાદૂરીથી વીસ્મય પામ્યો. તેમ તેના ઉપર વધુ જુલ્મ ગુજારવાનો દ્રઢ સંકલ્પ કર્યો. એક નીર્બળ હરીણી બે સબળ શાર્દુલો સામે કેટલી વાર પોતાનો બચાવ કરી શકે ! કોટવાળને માર પડતો જોઇ દુષ્ટ વાણીયાએ તેણીના પગમાં પાછળથી લાત મારી જમીન ઉપર પછાડી. કોટવાળે રૂપાળીના હાથ બાંધી લીધા અને તે બુમ બરાડા ન પાડે તેટલા સારૂ તેના મોંમાં કપડાનો ડુચો ઘાલવા તૈયારી કરી.

પોતાનું શીયળ લુંટાતું જોઇ રૂપાળી ભયથી એક ચીત્કાર કરી બેભાન થઇ ગઇ.

માછીએ કહ્યું-હે દયાળુ ફકીર મહાત્મા ! આ ક્ષણેજ હું ત્યાં જઇ પહોંચ્યો. બાળકના મૃત્યુથી અર્ધ દીવાનાપણાને હું પામ્યો હતો. તેમાં સ્ત્રીના આર્તનાદથી વધારો થયો. દ્વાર રક્ષકને એક ધક્કો મારી જમીન ઉપર પછાડી નાંખ્યો. અને એકજ લાતથી બારણાનાં ચૂરેચૂરા કરી નાખી હું અંદર દાખલ થયો. ત્યાં જઇ મેં શું જોયું ? એક શયતાનને પણ શરમાવે-એવું અમુનાષી કૃત્ય મેં પ્રત્યક્ષ નીહાળ્યું. મારી સ્ત્રીની અચેતન અવસ્થાનો લાભ લઇ તે પાપાત્મા વણીક પોતાની ઇચ્છાનુસાર કાર્ય કરી રહ્યો હતો. દીવાનાપણાને લીધે એક હાથીના જેટલું સામર્થ્ય મારામાં દાખલ થયું. વણીકના પગ ઝાલી એક ધોબી જેમ લુગડાને ધુવે તેમ મેં તે વણીકને પત્થર સાથે જોરથી અફાળી મારી નાંખ્યો.

પ્રકરણ ૫ મું.

કેદખાનામાંથી પલાયન.

ણીકનુ મૃત્યુ નીહાળી કોટવાળ નાસી ગયો. હું મ્હારી સ્ત્રીના વસ્ત્રો વ્યવસ્થિત કરી તેણીને ઉચકી લઇ બહાર નીકળવાની તૈયારી કરતો હતો. તેટલામાં કોટવાળ દસ માણસની ટુકડી લઇ આવ્યો. અને પોલીસની મદદથી મ્હને કેદખાનામાં દાખલ કર્યો. અને મારી સ્ત્રીને બેભાન અવસ્થામાં નગરની બહાર ફેંકી દીધી.

સુબા પાસે મ્હારા નામ ઉપર ફરીઆદ માંડી બે આક્ષેપ મુકયા. એક ગુન્હો સરકારી મકાન તોડી રાજદ્રોહ કરવાનો. બીજો ગુન્હો નીર્દોષ (!) વણીકનુ ખુન કરવાનો. બન્ને ગુન્હા જુદા સાક્ષીઓની મદદથી કોટવાળે પુરવાર કરી બતાવ્યા, સુબા સાહેબ બહુ પ્રમાણીક હતા. પરંતુ કાયદાની દૃષ્ટિએ તેઓ મ્હારો બચાવ કરી શકયા નહી. કોટવાળની બ્હીકથી મ્હારા સગાઓએ સુબા સાહેબ આગળ સત્ય હકીકત નીવેદન કરી નહિ.

મ્હારા માટે સરકારી કાયદા પ્રમાણે શૂળીની ભયંકર શિક્ષા નીર્માણ થઇ એક માસની મુદત અપીલ માટે આપી મ્હને જેલખાનામાં લઇ ગયા.

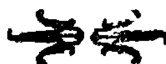
એક રાત્રે અચાનક આકાશમાં ભયંકર તોફાન શરૂ થયું. કારકાઓની ગર્જના અને મુશળધાર વૃષ્ટિએ સૃષ્ટિને પાતાળમાં

પેસાડી દેવાનો સંકલ્પ કર્યો હોય તેમ ક્ષણમાં સર્વત્ર જળ જળ થઇ રહ્યું.

શૂળી ઉપર રીબાઇને પ્રાણ જવાના ભયથી બહાર નાસી જઈ આપઘાત કરી જીવન ગુમાવવાની મ્હારી પ્રબળ ઇચ્છા હતી. પરંતુ નાસવાનો કોઇ સુયોગ પ્રાપ્ત થતો નહિ. આવી પડેલી આ નવીન આફતની મને મદદ મળી. કેદખાનાની દીવાલના જાળીયા ઉપર ચઢી છાપરામાંથી નળીઆં ખસેડી નાખી હું સહેલાઇથી છાપરા ઉપર જતો રહ્યો.

બીહામણી ભયંકર રાત અને વરસાદના તોફાનથી પહેરેગીરો કયાંઇ લપાઇ ગયા હશે. એમ સમજી છાપરા ઉપરથી હું ભુસ્કો મારી પાછળની બાજુએથી નાસી છુટયો. મ્હારે ઘેર છાનો માનો જઇ તપાસ કરી તો મ્હારા અંધ પીતા મ્હને શૂળીની સજા સાંભળી હાય અફસોસથી મૃત્યુ પામ્યા હતા.

હે દયાળુ મહાત્મા ! એક વણીક-જેન્ટલમેન લુટારાની બુરી ખસલતથી મ્હેં મ્હારૂં સર્વ ગુમાવ્યુ. પીતા, પત્નિ, બાળક, ઇજ્જત એ સર્વ ગયું. તો હવે આ મ્હારૂં જીવન નીરર્થક સમજી તેનો નાશ કરવો ઉચીત સમજું છું, માટે મહેરબાની કરી મને આ દુઃખી સંસારમાંથી મૃત્યુને ભેટવા રજા આપો.

પ્રકરણ ૬ ઠું.

વાંસળીનો ચમત્કાર.

રીબ માછીની હકીકત શબ્દે શબ્દ સત્યથી ભરપુર હોવાથી તે દયાળુ ફકીરે પોતાની ઝોળીમાંથી એક દીવ્ય-જાદુઇ વાંસળી બહાર કાઢી તે ગરીબ માછીને આપી તેના ગુણ સમજાવતાં કહ્યું—

આ વાંસળી હૃદયમાં જેનું નામ દઇ વગાડવામાં આવે અને તેનો સ્વર તે માણસના સાંભળવામા આવતાં તુરતજ તે માનવી બેભાન અવસ્થામાં નૃત્ય કરે છે અને તેવી રીતે તે નૃત્ય કરતાં પોતાનો પ્રાણ ખુવે છે—

અય માછી હૃદયમાં તારા ઉપર જુલ્મ ગુજારનારનુ ધ્યાન ધરી આ વાસળી વગાડજે; જેથી તારા દૂશ્મન કોટવાળનું જીવન તારી દયા ઉપર અવલંબી રહેશે, તારી સ્ત્રીને તે દુરાત્મા પાછી સુપ્રત કરે તો તેઓના ઉપર દયા લાવી તેમનો પ્રાણ લઇશ નહિ.

તારૂ જીવન પવિત્રતાથી ગુજારવા માટે દરરોજ પ્રાતઃકાળ પહેલાં દરીયામાં ફકત ચાર વાર માછલાં પકડવા જાળ નાંખજે. વધુ નાખીશ નહિ વધુ નાખીશ તો હેરાન થઇશ. અને ફકત મ્હારી આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તીશ તો જરૂર તું કોઇ દિવસ મ્હોટો અમીર-રાજાના ખાસ માનીતા અમીરની પદવીથી વિભુષીત થઇશ.

તે ગરીબ માછીએ ફકીર પાસેથી વાંસળી લઇ તેને નમન કરવા પોતાનું શીર ઝુકાવ્યું. તેજ ક્ષણે ફકીર અદ્રશ્ય થઇ ગયો.

તે માછી જેનું નામ જેસંગ હતું તે પોતાની પત્નિને મેળવવા અને કોટવાળને શીક્ષા કરવા હૃદયમાં ફકીરના કથન મુજબ કોટવાળનું નામ જપતો વાંસળીનો સુર વગાડતો પોતાના નગ્ર ભણી જતો હતો.

રસ્તામાં કોટવાળ તેની શોધમાં દશ સીપાઇઓની ટુકડી લઇને આવતો સામે મળ્યો. વાંસળીનો મધુરો સ્વર તેને શ્રવણ થતાંજ તે બેભાન બની નાચવા લાગ્યો. આથી સીપાઇયો માછીને જાદુગર સમજી તેને પકડવાનો પ્રયત્ન કરે ત્યાર પહેલાંજ માછીએ તેઓની દશા પણ કોટવાળના જેવીજ કરી.

સુબાને આ વાતની જાણ થતાં એક હજાર માણસનુ લશ્કર લઇને તે માછીને પકડવા આવ્યો માછીની બંસીનો નાદ તેના લશ્કરમાં પહોંચતાંજ આખુ લશ્કર બેભાન બની નાચવા લાગ્યું.

સુબાની અવદશાની–વીતકવાર્તા પાદશાહના જાણવામાં આવતાંજ તે અજબ ચમત્કાર જોવા પોતે એકલોજ માછીને જઇ મળ્યો. અને આવી રીતે આખા લશ્કરની ખરાબ દશા કરવાનું પુછ્યું

નેક નામદાર ! તે માછીએ પોતાની વીતક વાર્તા કહેતાં કહ્યું—નેક નામદાર ! મ્હારી સ્ત્રી ઉપર કોટવાળે બળાત્કાર કરવાથી મ્હારી ઇજ્જત, બાળક, પીતા, અને સ્ત્રીનો મ્હને વીયોગ થયો છે તેનું વેર—વેરની વસુલાત હું કોટવાળની સામે કરી રહ્યો છું. એમ કહીને તે દુઃખી માછીએ પોતાની સર્વ હકીકત કહી સંભળાવી.

પ્રકરણ ૭ મું.

પીયુવિરહિણી પ્રેમદા.

'ભાઇ ! હું તને જરૂર ન્યાય આપીશ. આવતી કાલે સ્હવારે અદાલતમા આવજે. મારા રાજ્યમાં આવા જુલ્મો થતા હશે એવો મને સ્વપ્ને પ ખ્યાલ ન્હોતો. પ્રજાને પ્રતાપે તો મારૂં રાજ્ય છે. પ્રજાને કેમ દુભવી શકાય ? હં. અને ત્હારે ત્યાં તારી સ્ત્રી બિચારી ભૂખે મરતી હશે. તું ઘેર જા તારી પાછળ હમણાંજ મારા માણસને રૂપીયા સો આપીને મોકલું છું' રાજાએ આશ્વાસન આપ્યું.

રાજાનું નામ અજયસિંહ હતું. બાવીસ વરસનો જુવાન હતો. બે વરસથી ગાદી ઉપર આવ્યો હતો. સંસ્કારી માણસ હતો, પ્રજાને સુખી કરવાના કોડ હતા. પણ ઘણું ખરૂં આવા સારા રાજાના અમલદારો ખરાબ હોય છે. તેઓ રાજાને બદનામ કરે છે.

માણીમારતી આંખોમાંથી આભારનાં આંસુ સરી પડ્યાં. રાજા હજો તો આવા હજો એમ તેને થયું.

તે ઘેર ગયો. રૂપાળીએ તો દુઃખનો વરસાદ સહન કર્યો હતો. પતિ શુળીએ જવાનો છે, શિયળ લુંટાઇ ગયું, વ્હાલા બાળક અને પિતા જેવા સસરાનું મોત થયું, અને ઘરમાં કાંઇ પણ ન રહ્યું. આથી વધુ દુઃખ દુનિયામાં કયું હોઇ શકે? તે આખો દિવસ

ચોધાર આંસુ પાડીને રડતી. કોઇ તેને છાનું રાખે તેમ ન્હોતું છેલ્લા દસ દિવસથી અનાજનો એક દાણો ય તેણે મ્હોમાં ન્હોતો નાખ્યો. શરીર આખું ય લેવાઇ ગયું હતું. કાંચનવર્ણું શરીર ફીક્કું પડી ગયું હતું. મોઢા પર નૂરનો છાંટો ય ન્હોતો. આંખો ખૂબ રડવાથી સુજી ગઇ હતી. હાલવા ચાલવાની જરા પણ શક્તિ ન્હોતી રહી.

" વ્હાલી ! ઉઘાડ ! " બ્હારથી અવાજ આવ્યો. રૂપાળી ચમકી. તેની આખોમાં આનંદનો ચમકારો જણાયો. ફિક્કા મોઢા ઉપર જરા રતાશ આવી. દસ દસ ઉપવાસ હોવા છતાં તેના પગમાં અજબ શકિત આવી. એકદમ ઉભી થઇ. વીજળીની ઝડપથી દોડી બારણું ઉઘાડયું, અને પિયુ ઘેલી પ્રેમદા વૃક્ષને વેલી વળગે તેમ પતિને વળગી પડી. ચોધાર આંસુએ રડવા મંડી. થોડી ક્ષણ આમ કાંઇ પણ બોલ્યા ચાલ્યા વિના પસાર થઇ. બન્નેની આંખમાં આનંદના આંસુ સરવા મંડયા.

બન્ને ઘરમાં ગયા. એકાં પતિએ સઘળી આપવીતી કહી. પટાવાળો રૂપીયા અને અનાજનું એક ગાડું આપી ગયો. બન્નેએ અજયને અંતરના આશિર્વાદ આપ્યા.

આમ દુઃખની વાદળી પસાર થઇ અને તેમના ન્હાનકડા સુઘડ ઘરમાં આનંદ ફેલાઇ રહ્યો.

પ્રકરણ ૮ મું.

શીયળને ખાતર

પ્રભુ ! આ રાજનું સત્યાનાશ વાળજે. આ રાજા અને આ કોટવાળના રૂંએ રૂંએ કીડા ખરજો. જે રાજમાં સ્ત્રીઓના શીયળ સલામત નથી તે રાજનો, હે પ્રભુ ! તું નાશ કેમ નથી કરતો ? પ્રભુ ! કલીયુગ આવતાં તારામાં પણ કલીયુગ પેઠો કે શું ?

અજયસિંહ તે દિવસે રાત્રે નગરચર્ચા જોવા નિકળેલો. દસ વાગ્યે એક કુવા પાસે પસાર થતાં તેણે ઉપલા શબ્દો સાંભળ્યા. તે ચમક્યો. કાન સરવા કર્યા. ધીમે પગલે તે કૂવા પાસે પહોંચ્યો. કોઇ સ્ત્રી કૂવામાં કુદી પડવા જતી હતી અજય એકદમ કુદ્યો અને બાઇને ઝાલી લીધી. બાઇએ ચીસ પાડી અને બેશુદ્ધ થઇને પડી.

અજયે તેને શુદ્ધિમાં આણવા પ્રયાસ કર્યો. બાઇના મોઢા સામે તેની નજર ગઇ તે ઇંદ્રની અપ્સરાને પણ લજાવે તેવી રૂપાળી હતી. ઉંમર ભાગ્યેજ સોળ સત્તર વરસની હશે.

ધીમે ધીમે છોકરી ભાનમાં આવી. પોતાને પારકા માણસના હાથમાં જોતાં તે ચમકી. અજયે તેને ધીરજ આપી. જે કાંઇ દુઃખ હોય તે કાપવા વચન આપ્યું.

બાઇએ પોતાના દુઃખની રામકહાણી કહી.

"હું અહિંના એક ગરીબ વાણિયાની પુત્રિ છું. મારા બાપ ગાંધીયાણું કરે છે. મારી માતા મને બહુજ ન્હાની મુકીને મરી ગઇ છે ત્યારથી પિતાના લાલનપાલનથી ઉછરી છું. મારા પિતાને દુનિયામાં કોઇ વ્હાલી ચીજ હોય તો તે હું. એક વરસ પહેલાં મારાં લગ્ન થયાં. લગ્ન પછી ચાર મહિને મારા પતિ કમાવા માટે પરદેશ ગયા. હું બાપ પાસે આવી. પરમ દિવસે આ રાજ્યના પાપી કોટવાળે મને જોઇ. તે રાક્ષસને મારા સૌન્દર્યનો લોભ લાગ્યો. મારા પિતા પાસે નિર્લજ માગણી કરી. પિતાએ તેને ધુતકારી કાઢયો તે આજ બે કલાક પહેલાં અમારી પાસે આવ્યો. મારા પિતાને તેણે ધમકી આપીને કહ્યું કે, "આજ રાતે બાર વાગ્યે મારો માણસ તારી છોકરીને બોલાવવા આવશે. જો તેની સાથે તારી છોકરીને મોકલીશ તો તને હું ન્યાલ કરી દઇશ, નહિ તો તારી છોકરીનું બળાત્કારે શિયળ લુંટીને, તમારા બેયનાં ખુન કરીને, બંનેને એક પથારીમાં એક બીજાને નગ્નાવસ્થામાં ભેટીને સુતા હો તેમ સુવાડી દઇશ. લોકો માનશે કે તમને પિતા પુત્રીને વ્યભિચારનો સબંધ હતો, તેથી કોઇએ આવીને તમારૂં ખુન કર્યું છે. બધા તમારા મૃત્યુ પછી તમારી ઉપર થું કશે."

આમ કહી તે ચાલ્યો ગયો. મેં પેલો રાક્ષસ મારા પિતાનું મારી નજર સામે ખૂન કરે, મારૂં શીયળ લૂંટે, તેને બદલે અહિં કુવામા પડી મેં મરવાનો નિશ્ચય કર્યો છે. મારૂં આ દુઃખ તમારાથી કાપી શકાય તેમ નથી. મોટા ચમરબંધીય આ રાક્ષસ જેવા કોટવ-ળથી ધ્રુજે છે. રાજાને તો દિન દશાની ખબર નથી. હું તો પ્રભુને કહું છું કે ગામની મા દીકરીઓ ઉપર ખરાબ નજર નાખનાર આ કોટવાળ અને રાજાનું સત્યાનાસ જાવ." બાઇએ રાજાને ઓળખ્યા વિના શાપ આપ્યા.

"બ્હેન ! તું રાજાને ગાળો શા માટે આપે છે ? તે તો તારા જેવોજ નિર્દોષ છે. હું તારૂં દુઃખ જરૂર ફેડીશ. ધીરજ ધર. ચાલ તારે ઘેર જઇએ, અને તારા પિતાને શુદ્ધિમા લાવીએ.

"તમે જરૂર મારૂં દુઃખ ફેડશો ?" બાઇને શંકા આવી.

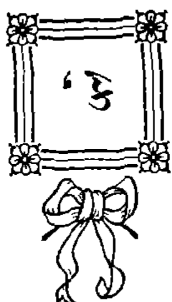
"હા. હા. મારા પર વિશ્વાસ રાખ. હું તારૂં દુઃખ ચોક્કસ ફેડીશ. કોટવાળની મગદુર નથી કે તારી સામે આંગળી પણ ચીંધી

બાઇને વિશ્વાસ આવ્યો. બન્ને બાઇને ઘેર ગયા. તેના પિતાને શુદ્ધિમા લાવ્યા.

પ્રકરણ ૯ મું.

પાપીનો પ્રેજ.

'કેમ! પાનાચંદ! મોકલ તારી છોકરીને.' એક સિપાઇ રાતે બાર વાગ્યે ઘરમાં આવ્યો.

"હા! બાપુ! મોકલું છું. કોટવાલ સાહેબના હુકમની સામે થવાની અમારી શી તાકાત? પણ ભાઇ! જરા સાવચેતી રાખીને લઇ જજે. કોઇ રસ્તામાં તેને ઓળખી જશે તો અમારી આબરૂ પર પાણી ફરી વળશે દિકરી! બ્હેન! બ્હાર નીકળ. આ ભાઇ સાથે જા."

"તમે કોઇ જાતની ચિંતા ન કરતા. કોઇને હું ખબર નહિ પડવા દઉં. પાંચ વાગ્યા પહેલાં તો તમારી દિકરીને અહિં પાછી પહોચાડી દઇશ. અમારો એ તો રાત દિનો ધધો રહ્યો. તેમાં ગાફેલ રહીએ તો કેમ પાલવે?" સિપાઇએ મગરૂરીથી જવાબ આપ્યો. તેનો રાત દિનો ધંધો કોટવાલ માટે છોકરીઓ પહોંચાડવાનો હતો કે પ્રજાનું રક્ષણ કરવાનો? રાજા તેને પગાર કયા કામ માટે આપતો હતો?

તરતજ ઓરડામાંથી સોળ સણગાર સજેલ દિકરી ઘુમટો કાઢીને બ્હાર આવી અને સિપાઇ સાથે ચાલી.

કોટવાલને ઘેર પહોંચ્યા. કોટવાળ રાહ જોઇને આંટા મારતો હતો. પોતાની ધમકીથી જરૂર પાનાચંદ છોકરીને મોકલશે, એમ તેને લાગતું હતું. છોકરીને આવતી જોઇ તેનું હ્રદય આનંદથી ઉછળવા લાગ્યું. સિપાઇએ છોકરીને ઓરડામાં દાખલ કરી. દાખલ થતાં છોકરીએ પોતાની મેળે બારણું બંધ કરીને સાંકળ વાસી.

કોટવાળના આનંદનો હવે તો પાર જ ન રહ્યો. તે સમજ્યો કે આ તો મારા ઉપર મોહિત થઇ છે. આટલી સ્હેલાઇથી તેને આજ સુધી કોઇ છોકરી ન્હોતી મળી. અને આતું રૂપ! તેણે આજ સુધીમાં આવું રૂપ કયાંય ન્હોતું જોયું.

અભિમાન અને આનંદમાં કોટવાલે મુછોને વળ આપ્યો.

છોકરી શરમાઇને દરવાજા પાસે ઉભી રહી. તેણે હજુ ઘુંઘટ ન્હોતો ખોલ્યો.

"વ્હાલી! હવે શરમ કેની રાખે છે? તારો આ ઘુંઘટ ઉઘાડીને તારા મુખચંદ્રના દર્શન કરવાનો લ્હાવો આપ." આમ કહેતાં કહેતાં તે છોકરી પાસે ગયો અને અડપલું કર્યું.

છોકરી છણુકો કરીને દૂર ખસી. કોટવાળ વધુ ધીરજ સહન કરી શકે તેમ ન્હોતું તેણે એકદમ છોકરીનો હસ્ત પકડયો અને ઘુંઘટ ઉઘાડયો.

પણ 'મારા બાપ' એવી કારમી ચીસ કોટવાલથી પડાઇ ગઇ. ઘુંઘટ ખોલતાં રમણીક મુખચંદ્ર દેખાવાને બદલે યુવાન રાજા અજયની વિકાળ આંખો દેખાઇ. કોટવાલના રામ રમી ગયા. અજયના ગુસ્સાનો પાર ન્હોતો.

"કુતરા ! રૈયતનું રક્ષણ તો બહુ સારૂં કરે છે હો ! રાવણે તો એક સીતા હરી હતી. પણ તેં તો પ્રભુ જાણે કેટલી સીતાઓનાં હરણ કર્યાં છે., કેટલી સીતાઓના શીયળ લૂંટયાં છે. તને શી સજા કરવી તે સમજાતું નથી. તારા કાપીને રાઇ રાઈ જેવડા ટુકડા કર્યા હોય તો પણ તે સજા ઓછી છે. અને તારા હાથ નીચેના પોલીસોને પ્રજાનું રક્ષણ કરવા પગાર અપાય છે કે તારે માટે રાત દિ સ્ત્રીઓ પહોચાડવા માટે ?"

આ બધું કેમ બન્યું તે વાચક સમજી ગયેલ હશે. અજયે છોકરીના બાપને શુદ્ધિમા લાવ્યા પછી કહ્યું કે, "પોલીસ આવે એટલે તેને કહેજો કે 'ભલે મારી છોકરીને મોકલું છું' તમારી પુત્રીના કપડા મને પહેરવા આપો. હું ઉંચાઇમાં તમારી પુત્રિ જેવડો લાગું છું, એટલે કાઇ વાંધો નહિ આવે. તમારી પુત્રિને બદલે હું તમારી પુત્રીના વેશમાં કોટવાલ પાસે જઇશ, અને તેની પૂરી ખબર લઇશ."

અને આ યુક્તિમાં અજય સફળ થયો.

અજયાસંહે તરતજ સીટી મારી. પોલીસોને બોલાવ્યા. અને કોટવાલને બાંધીને જેલમાં લઇ ગયા.

બીજે દિવસે સ્હવારે કચેરીમાં કોટવાલ, તેનો મળતીયો પોલીસ, અને પેલા ખેટા અક્ષર કરવાવાળા વેપારીને પકડીને લાવવામાં આવ્યા. માછીમાર, રૂપાળી, પાનાચંદ અને પુત્રિને પણ બોલાવવામાં આવ્યા. પાનાચંદ અને તેની પુત્રિને હવે ખબર પડી કે, રાત્રે આપણને બચાવનાર આપણો રાજા જ હતો. પુત્રિને પસ્તાવો થવા માંડયો કે "મેં આવા ભલા રાજાને ખાલી ભુંડા શાપ આપ્યા.

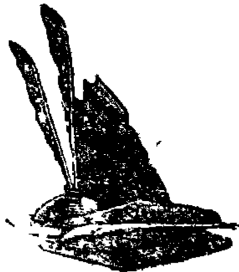
ત્રણે ય ગુન્હેગારોએ પોતાના ગુન્હા કબુલ કર્યા. કોટવાલને ફાસીની સજા થઇ. બીજા બેને દેશનિકાલ કર્યા.

રાજાએ જેસંગ, રૂપાળી, પાનાચંદ અને તેની દિકરીનો આભાર માન્યો. " તમારે લીધે મારી આંખો ઉઘડી છે. નહિ તો આ કોટવાળ પ્રજા ઉપર જુલ્મો ચલાવ્યો જાત. તમારો જેટલો આભાર માનું તેટલો ઓછો છે. "

વાણિયાની પુત્રિએ રાત્રે આપેલી ગાળો અને શાપ માટે માફી માગી. રાજાએ હસતા હસતા માફી આપી.

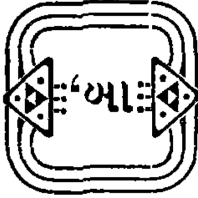
રાજા હવે સાવચેત રહેવા મંડયો. જુલ્મી અમલદારોને કાઢી મુકયા. તેની જગ્યાએ પ્રજાની સેવા કરવાની ભાવનાવાળા સંસ્કારી માણસોને દાખલ કર્યા.

માછીમાર પોતાનો ધંધો સુખરૂપ ચલાવવા લાગ્યો. આઠ વરસ પસાર થયાં. તે દરમ્યાન રૂપાળી ત્રણ સંતાનોની માતા થઇ. જેસંગ ફકીરની આજ્ઞા મૂજબ ફકત ચાર વખત જાળ પાણીમાં નાંખતો. તેમ કરવાથી જેટલી માછલી મળે તે વેચીને પોતાનો નિર્વાહ ચલાવતો.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

અડગ વ્રત.

! એ બા ! મને ભૂખ લાગી છે. બાપુ ક્યારે આવશે ? ”

“ હમણાંજ આવશે હોં ! પછી આપણે સાથે જમશું. ” રૂપાળીએ પોતાના પાંચ વરસના બાળકને આશ્વાસન આપ્યું.

“ પણ બા ! તમે ખોટું કાં બોલો ? તમે અને બાપુ તો ચાર દિથી નથી જમ્યા. અમને અરધો રોટલો ખાવા આપો છો. તમે હમણાં આમ કેમ કરો છો ? ” આઠ વરસની છોકરી બોલી.

રૂપાળીની આંખમાંથી આંસુના બે ટીપાં સરી પડયાં તેનું શરીર હમણા લેવાઈ ગયું હતું છેલ્લા એક મહિનાથી માછીમારને એક પણ માછલી ન્હોતી મળી. ફકીરની આજ્ઞા મુજબ તે ચાર વખત જાળ નાખતો. ચારેય વખત જાળ ખાલી આવતી. ફકીરની આજ્ઞા ઉથાપીને વધુ વખત જાળ તે નજ નાખતો. શરૂઆતમાં તો આજ સુધીમાં જે કાંઇ બચાવ્યું હતું, તે ઉપર નભાવ્યું પણ છેલ્લા ચાર દિવસથી તો ઘરમાં કાંઇ ન્હોતું રહ્યું. બાળકોને થોડું ઘણું ખાવા આપતા અને અડગ દમ્પતિ ભૂખ્યું રહેતું.

દરરોજ સાંજે રૂપાળી જેસંગની રાહ જોઇને બેસતી. તેને આશા રહેતી કે આજ તો જરૂર કાંઇ મળેલ હશે. પણ લથડતે પગલે

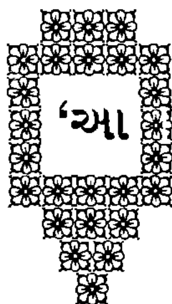
જેસંગને ઘરમાં આવતાં જોઇ તેની આશા નિરાશામાં ફેરવાઇ જતી. છતાંય તે નિરાશા બતાવા દેતી નહિ. તેને લાગતું "હું જો નિરાશ થઇશ તો તેને આશા કોણ આપશે ?" તેથી મોઢા પર કૃત્રિમહાસ્ય બતાવીને તે પતિને દિલાસો આપતી.

"એમ શું નિરાશ થાવ છો ? કાલ જરૂર માછલીઓ મળવાની એ નોધારાનો આધાર કાંઇ આપણુને ભૂલી નહિજ જાય, અને આપણે તો અડગ વ્રત લીધું છે તેથી કદાચ પ્રભુ આપણી કસોટી કરતો હશે. આ કસોટીમાંથી પસાર થશું એટલે આપણે અગાઉ મૂજબ સુખથી રહી શકશું." તે આવા પ્રકારનો દિલાસો આપતી.

આજ જેસંગ પાછો આવ્યો. નિરાશ ચ્હેરે ઘરમાં દાખલ થયો. નિશ્વાસ નાખીને સુઇ ગયો. રૂપાળીએ તેને ખુબ દિલાસો આપ્યો. આ દુઃખમાં તેને એકદમ નિદ્રા આવી ગઇ.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

પ્રભુ ખરેખર આંધળો બન્યો છે.

'આજ હું છેલ્લો પ્રયાસ કરી લઉં. હવે પ્રભુની કસોટી બહુ થઇ. આજ કાંઇ મળે તો ઠીક છે. નહિ તો આ દેહનું સમુદ્ર દેવને બલિદાન આપી દઇશ. મને મારે માટે દુઃખ નથી લાગતું. પણ રૂપાળી અને મારા બાળકોનું દુઃખ નથી જોઇ શકતો. તેમનાં દુઃખ જોવા કરતાં હું મરી જાઉં એ વધારે પસંદ કરૂં છું' આવો વિચાર કરતો કરતો જેસંગ બીજે દિવસે સ્હવારે સમુદ્ર કાંઠે માછલીઓ પકડવા ગયો.

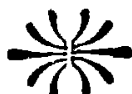
"હે પ્રભુ! મારે ખાતર નહિ તો મારી રૂપાળી અને બાળકો ખાતર મારી ઉપર અમીદૃષ્ટિ રાખજે." આમ કહીને તેણે જાળ પાણીમાં નાખી. અને વિચારતંદ્રામા બેસી રહ્યો.

આઠ વાગ્યે તેણે જાળ નાખેલી. સાડા આઠ વાગ્યા તેણે જાળ પાછી ન કાઢી. જાળ પાછી કાઢશ પણ તેમાં એક પણ માછલી નહિ હોય એવી તેને બ્હીક હતી. કવિએ કહ્યું છે, "કંઇ લાખો નિરાશામાં અમર આશા છૂપાઇ છે." અહિં તેથી ઉંધું હતું. કંઇ લાખો આશામાં અમર નિરાશા છુપાઇ હતી. આસાઓ તો ઘણી હતી. માછલી રોજ રોજ ન મળે એ કાંઇ બનવા જોગ છે? મારી વ્હાલી પત્નિ અને બાળકોની શુભેચ્છા શા માટે સફળ નહિ થાય?

પ્રભુ કાંઇ આંધળો થયો છે કે મારી દરકાર ન રાખે? એવી સેંકડો આશાઓ હતી. પણ આ આશાઓમાં 'માછલી નહિજ મળે' એ અમર નિરાશા ડોકીયાં કરતી હતી; અને જેસંગને કમકમાટી ઉપજતી હતી.

દસ વાગ્યે તેણે છેવટે જાળ ઉપાડી. આશા નિરાશા વચ્ચે તેનું દીલ હિંચકા ખાતું હતું પણ જાળ વજનમાં ભારે ન્હોતી. નિરાશા તરફ મન વધારે ઢળ્યું. જાળ બ્હાર નીકળી. એક પણ માછલી તેમાં ન્હોતી. તેનાથી એક નિશ્વાસ નિકળી ગયો. માથે હાથ રાખીને ગમગીન ચ્હેરે બેઠો. ધોમ ધખ્યો હતો. સુર્ય પોતાનાં તાતાં કિરણો વરસાવી રહ્યો. માછીમારને તેની કાંઇ અસર ન્હોતી. તેના હૃદયમાં અને મગજમાં સૂર્ય કરતાં ય વધુ ગરમ અગ્નિ સળગી રહ્યો હતો. તેને આ કિરણો શી અસર કરવાનાં હતાં.

આમ અરધી કલાક બેસી રહ્યા પછી તેને ભાન આવ્યું. "આમ નિરાશ થયે શો ફાયદો? ચાલ બીજી વાર અજમાવું. પ્રભુ ખરેખર આંધળો બન્યો છે."

પ્રકરણ ૧૨ મું.

એ શું હતું ?

તેણે બીજી વાર જાળ નાખી, અને વિચારમાં પડ્યો. બાર વાગ્યે તે ઉપાડી. આ વખતે જરાય આશા ન્હોતી. તેને ખાત્રી હતી કે કાંઇ નહિ મળે. પણ જાળ જરા ભારે લાગી. તેનામા કાંઇક આશા આવી. જાળ બ્હાર ખેંચી કાઢી. જાળ આખીય કાદવથી ભરાયેલ હતી. તેમાં એક પણ માછલી ન્હોતી. મહા મ્હેનતે જાળ સાફ કરી.

ત્રીજી વાર જાળ નાખી અને વિચાર શૂન્ય દશામાં બેઠો. આજ સાંજે આપઘાત કરવા નિશ્ચય કર્યો, બે વાગ્યે જાળ કાઢી. વજનમાં ખુબ ભારે લાગી પણ તેના મોઢા પર આશા ન જણાઇ, બ્હાર ખેચી કાઢી. તેમાં મરેલ ગધેડું ભરાયેલ હતું. તેના વજનથી જાળ થોડી તુટી પણ ગઇ હતી. તેણે મ્હેનત લઇને જાળને બરાબર કરી. તેની નિરાશાનો પાર ન્હોતો રહ્યો. પ્રભુ ઉપર જરાય શ્રદ્ધા ન રહી. "આ પ્રભુને દુનિયા દયાળુ કહે છે. મેં એક પણ પાપ નથી કર્યું. પ્રમાણિકતા અને પવિત્રતાથી મારો સંસાર નિભાવું છું એમ છતાંય પ્રભુ મને ભૂખે મારે છે. ખરેખર! ઇશ્વર બહુજ ક્રુર છે."

હવે છેલ્લો પાસો નાખી દેવા તેણે વિચાર કર્યો. જાળ પાણીમાં નાખી. હવે તો લગીરે આશા ન્હોતી. ચાર વાગ્યે જાળ ખેંચવા ઉઠ્યો. પણ આ શું? આ વખતે તો જાળ અજબ ભારે

લાગી. છતાં તે ખુશ ન થયો. નિરાશા તેના હૃદયમાં છલોછલ ભરી હતી. પોતાની હતી તેટલી શક્તિ વાપરી નાખ્યા છતાં જાળ સાવ ધીમે ધીમે બ્હાર આવતી હતી.

તેને એક વિચાર આવ્યો. કોઇ કદાવર દરિયાઇ પ્રાણી તો જાળને નહિ વળગી રહ્યું હોય ને ?

છતાં ય તેણે જાળ ખેંચ્યે જ રાખી. છેવટે જાળમાં ભરાયેલ કંઇં દેખાયું. તે તેણે જોરથી ખેંચ્યું, તો એક મોટી લાકડાની પેટી બ્હાર આવી.

હવે તેના આનંદનો પાર ન રહ્યો. તેને ખાત્રી થઇ કે આ પેટી કિમતી ચીજોથી ભરેલ હશે. હવે મારે આખી જીંદગી કામ નહિ કરવું પડે એમ તેને લાગ્યું. ખરેખર! પ્રભુને ગાળો આપવામાં મેં ભૂલ કરી. તે તો ગરીબનો બેલી છે.

પ્રકરણ ૧૩ મું.

પ્રેમલીલા

"હવે હું જોઉં તો ખરો કે આમાં છે શું?" એમ કહીને તે લોઢાની પેટીને જરા દૂર કિનારા પર ઘસડી લાવ્યો.

તેનું ઢાંકણું બરાબર મજબુત હતું. તેના પર ભયાનક રાક્ષસના આકારના ચિત્રો હતા. આ ચિત્રો જોતાં જેમ્સ જરા કંપ્યો. પેટીને ખખડાવી જોઇ. પણ કાંઇ અવાજ ન થયો.

"ખરેખર! મારાં નસિબ ખુલી ગયાં. પેટીમાં મૂલ્યવાન વસ્તુઓ ઠાંસી ઠાંસીને ભરેલ હોવાથી કાંઇ ખખડતું પ નથી. હવે આને ઉઘાડવી કેવી રીતે? આમ હાથેથી તો કાંઇ ઉઘડે એમ નથી. ઘેરથી કાંઇક હથીયાર લઇ આવું. રૂપાળીને પણ સાથે લેતો આવું. તે પેટી ઉઘાડવામા મદદ રૂપ થઇ પડશે. આ બધું રૂપાળીને પ્રતાપે મળ્યું હોય તે સંભવિત નથી? ખરેખર! રૂપાળી તો સ્વર્ગની દેવી છે. મારા જેવા પામરને આ રત્ન સાંપડયું છે, એ મારાં ઓછાં સદભાગ્ય નથી. તે ન હોત તો મારૂં શું થયું હોત? રૂપાળીએ મારા મામુલી સંસારને સ્વર્ગમય બનાવ્યો છે." તેણે એક ખાડો ખોદ્યો. તેમાં પેટી રાખી અને ઉપર રેતી ભરી દીધી.

ઘેર દોડયો. રૂપાળી ચિંતામાં બહારથી આનંદ બતાવતી છોકરાંને રમાડતી હતી, રસીલી વાર્તાઓ કહેતી, હસતી અને તેમની સાથે રમતી પણ ખરી. બાલકો રમતાં રમતાં ઉંઘી ગયાં. તેવામાં દરવાજો ખખડયો.

"આજ અત્યારમા કેમ આવ્યા હશે?" રૂપાળીને વિચાર આવ્યો. પણ તરતજ તેના મોઢા પર લાલાશ આવી. આખોમાં આશા દેખાઇ. "આજ ચોક્કસ માછલી મલી હશે. તે વેચીને ઘેર વ્હેલા આવેલ છે." તેની આંખમાથી હર્ષનું એક આંસુ પડયું. વધુ ખાત્રી માટે તેણે પૂછ્યું "કોણ છે?"

"એ તો રૂપાળીનો જેસંગ!" જેસંગે પ્રેમાળ સ્વરે જવાબ આપ્યો.

અવાજમા રહેલ આનંદ અને સંતોષ રૂપાળી સમજી ગઇ. તેને ખાત્રી થઇ કે આજ મ્હેનત નકામી નથી ગઇ. હરીણીને વેગે તે દોડી. સાકળ ખોલી જેસંગે તેને બાથમાં લઇ લીધી, અને તેના કપોલપ્રદેશમાં એક ચુંબન લીધું.

"તમે તો એવાને એવા રહ્યા. સાવ નફટ. શરમાતા નથી? શરમ બધીય વેચી ખાધી છે કે શું?" રૂપાળીએ બનાવટી છણકો કરતાં કહ્યું.

"મારી રૂપાળી પાસે શરમ બધી ય ચાલી જાય છે. રૂપાળી પાસે જો ખોટા વિવેક કે શરમ રાખું તો મારૂં જીવતર ધૂળ." રૂપાળીનું મોઢું આનંદથી લાલચોળ થઇ ગયું.

"આપણા બાળકો આ દેખે તો કેવું ખરાબ! એકાંતમાં તમે ગમે તેમ વરતો તે ચલાવી લેવાય. આટલાં આટલાં વરસ આ દેહનો ઉપભોગ કર્યો છતાં હજુ નથી ધરાયા કે આમ ધોળે દિવસે અડપલાં કરો છો?"

"રૂપાળી! તારાથી ધરાઉં એટલે તો મારૂં આવી બને. તારો આ દેહ જો જડ હોત તો હું જરૂર ધરાઇ રહ્યો હોત પણ આ દેહમાં સ્નેહાળ આત્મા વસે છે તેથી આ દેહનો જેમ જેમ ઉપભોગ કરતો જાઉં છું, તેમ તેમ અસંતોષ વધતો જાય છે. પણ તારી એક વાત ખરી છે. બાળકો આપણને આ સ્થિતિમાં જુએ તો તેમનાં કુમળાં મગજ પર બહુ ખરાબ છાપ પડે."

રૂપાળીએ પોતાના અસ્તવસ્ત થયેલા કપડાં બરાબર સરખાં કર્યાં. બંને ઘરમાં દાખલ થયા. ઉંઘેલા બાળકો જાગ્યાં. હસતાં હસતાં મા બાપને ઘેરી વળ્યાં.

આ આનંદમાં જેસંગ જે કામ માટે આવ્યો હતો તે ભુલી ગયો.

પ્રકરણ ૧૪ મું.

રૂપાળીનું દુઃખ

બાળકો બ્હાર રમવા ચાલ્યા ગયાં.

" આજ તો તમે તો ખૂબ લ્હેરમાં લાગો છો. માછલીઓ ખૂબ મળી કે શું ? વાત તો કરો ! કાંઇ પૈસા લાવ્યા હો તો બજારમાથી કાંઇ નાસ્તો લાવું. જુઓને ? તમે ચાર દિવસમાં કેટલા બધા દુબળા પડી ગયા છો ?" રૂપાળીએ થોડી વાર પછી પૂછ્યું.

" તું આવું ખોટું ખોટું બોલતાં ક્યારથી શીખી ? મારા કરતાં તો તું વધારે દુબળી પડી ગઇ છો. તારા જેવી દેવી માટે હું સાવ નાલાયક છું. હું તારૂં પેટ પણ નથી ભરી શકતો. મને ધિક્કાર છે. "

" વળી આ ગાંડા કાઢવા મંડયા ને ? ખરેખર! તમારામાં થોડુંક ગાંડપણ તો છે હાં ! મેં કાંઇ તમને ઓછા હેરાન કર્યા છે ? તમે મારે માટે કાંઇ ઓછું દુઃખ નથી ભોગવ્યું. આજનો કયો પતિ પોતાની પત્નિ માટે આટલો મરી ફીટે છે ? બાયડીને તો બધા જોડાની પેઠે રાખે છે. વહુ બિચારી પતિને પરમેશ્વર માનતી હોય, અને આ પતિદેવ તેને ગુલામડી કરતાં ય હલકી માને. પોતાનું પેટ ભરે, અને વહુ જીવે છે કે મરી ગઇ તેની ય ફીકર ન રાખે. અને તમારી ઉદારતા હું કેમ ભુલું ? હાલના કેટલાય પતિ પોતાની

સ્ત્રીની આબરૂ લુંટાતી હોય ત્યારે પોતાના જીવ બચાવવાની ચિંતામાં પડે છે. અને બિચારી નિરાધાર સ્ત્રીને આબરૂ લુંટાયા પછી ઘરમાં પેસવા નથી દેતા. રામચંદ્રજી જેવાએ પવિત્ર સિતાજીનો ત્યાગ કર્યો હતો. તમે મારી આબરૂ લુંટાતી જોઇ છતાં મારો ત્યાગ ન કર્યો. એ ઉપકાર હું ભવેભવ નહિ ભુલુ." રૂપાળી ચોધાર આંસુએ રડવા મંડી. પોતાની આબરૂ લૂંટાઇ ગઇ હતી, તે માટે તેને બહુ લાગી આવતું હતું. બે ત્રણ વાર તો તેણે આપઘાત કરવા પણ પ્રયાસ કરેલા. પણ જેસંગને ખબર પડી જતાં તેને આપઘાત કરતાં અટ્કાવેલા અને કહેલ કેઃ–"હવે કોઇ દિવસ આવા પ્રયાસ કરે તો તને મારા સોગન છે."અને પતિના સોગન રૂપાળી જેવી પતિવ્રતા સ્ત્રી તો ન જ ભાગી શકે ને ? છતા ય તેને અવારનવાર આબરૂ લુંટાયાની વાત યાદ આવતી, અને તેને ખૂબ દુઃખ થતું. જેસંગને મોઢું દેખાડતા પણ તેને કોઇ કોઇ વાર શરમ થતી.

આજ પણ તેને તે વાત યાદ આવી, અને ચોધાર આસુ પાડવા લાગી. જેસંગે તેને શાત પાડવા ઘણા પ્રયાસ કર્યા. લગભગ અરધા કલાકે તે શાત પડી.

પ્રકરણ ૧૫ મું.

હકકદાર કોણ ?

“રૂપાળી ! તું યે કયાં ઓછી ઘેલી છો ? ગઇ ગુજરી સંભાળવાથી શો ફાયદો ? અને તેં કાંઇ રાજીખુશીથી આબરૂ લુંટાવા દીધી છે ? તને ભાન પણ ન્હોતું અને એ રાક્ષસે ઘોર કામ કર્યું. તું જો બેભાન ન થઇ હોત તો એ રાક્ષસની મગદુર હતી કે તારા દેહને અડી શકે ? છતાં ય જો તું તેને પાપ માનતી હો તો, તેં આજ સુધી ખૂબ રડી રડીને, હૃદય બાળીને તેનું પ્રાયશ્ચિત કર્યું છે. બે ત્રણ વાર આપઘાત કરવા મ્હેનત કરી એ જ તારા પાપનું પ્રાયશ્ચિત. હવે આ વાત આપણે જવા દઇએ. હું તો તને એક ખુશખબર કહેવા આવ્યો છું. આપણી પ્રેમમસ્તીમા હું તે સાવ ભુલી ગયો. માછલી તો એકે ય નથી મળી. ”

“ હેં ? ” રૂપાળી ચમકી.

“ એમ નિરાશ થવાની જરૂર નથી. માછલીને બદલે એક મજબુત લોઢાની પેટી મળેલ છે તે ખૂબ ભારે છે. મને લાગે છે કે, તેમાં સોના મ્હોરો ભરેલી હશે. આપણે ન્યાલ થઇ ગયા છીએ. હું હથીયારો લેવા આવ્યો છું. તું પણ મારી સાથે આવીશ ? પેટી ઉઘડાવવામાં તારી મદદ મને ખૂબ ઉપયોગી થઇ પડશે. તને તો ખબર છે કે આવા કામમાં હું સાવ બાઘો છું. માટે તારી મદદ વિના આ પેટી ખુલે એમ લાગતું નથી. ”

"વાહ ! બહુજ સરસ ! ત્યારે આપણે પ્રભુની કસોટીમાંથી આબાદ નીકળી ગયા કે શું ? હું ન્હોતી કહેતી કે તે કૃપા સિંધુ આપણને નહિ ભૂલી જાય ? હાથીને હારો અને કીડીને કણ તે આપી દે છે. પણ તે પેટી આપણે છાનીમાની લઇ લઇએ તેમાં પાપ નથી ? એ ચોરી ન કહેવાય ?"

"ચોરી શામાટે ? એમાં પાપ તે શેનું ? આપણે મ્હેનત કરીને દરીયામાથી કાઢી છે, માટે તે પેટી આપણીજ છે."

"ના આપણે દરીઆમાથી માછલી પકડવાનો પરવાનો રાજા સાહેબ પાસેથી લીધો છે. સોનામહોરોની પેટીઓ લેવાનો પરવાનો કાંઇ ઓછો જ લીધો છે ? માટે તે પેટી પર રાજા સાહેબનો હક્ક છે, તે રાજા સાહેબને આપણે આપી દેવી જોઇએ. અને આપણો રાજા કેટલો ભલો છે ? તેણે આપણી ઉપર ઓછા ઉપકાર કર્યા છે ? તે રાજાનો વિશ્વાસ ભંગ કરાય ? કોઇ ચોર તેના મ્હેલમાથી જ આ પેટી ચોરીને, ગભરાઇ તે દરીયામાં ફેંકી ગયો હોય તો ? એ ચોરીનો માલ આપણાથી લેવાય ?"

" તો પછી આપણે ભૂખે મરવું ?"

"આપણો રાજા એવો કૃતઘ્ની નથી. તે આપણને સારૂં ઇનામ આપશે. પણ તેનો વિચાર આપણે કરવાનો નથી તે ખૂશી પડે તો ઇનામ આપે, ખૂશી પડે તો ન યે આપે. સત્ય અને પ્રમાણિકતાની ખાતર જ તે પેટી ઉઘાડીને, તેમાંથી કાંઇ મૂલ્યવાન વસ્તુ નીકળે તો તે રાજાને સ્વાધીન કરી દેવી જોઇએ"

"રૂપાળી ' તારૂં કહેવું હવે મને સાચું લાગે છે. તેં મને પાપ કરતાં બચાવ્યો છે. આનંદમાં ને આનંદમાં હું ભાન ભૂલ્યો

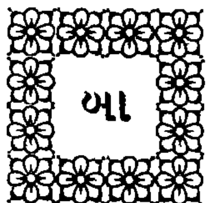
હતો. તેં જીવનમાં ઘણી ય ભૂલો કરતાં મને અટકાવ્યો છે. આજ પણ તેં મને બચાવ્યો. તું ન હોત તો મારૂં જીવન જ કેમ નભત તે હું નથી સમજી શકતો. મારો ઉદ્ધાર કરવા માટે જ પ્રભુએ તને મોકલી હોય એમ લાગે છે. ”

“વળી પાછું ગાંડપણ ? ” આમ કહીને રૂપાળીએ જેસંગના ગાલ પર વ્હાલથી ટપલી મારી.

પ્રકરણ ૧૬ મું.

દોલત કે દૈત્ય.

બાળકો ક્યારના ય બ્હાર રમવા ગયા હતાં. રૂપાળીએ હથોડી, છરી વિગેરે ઓજારો શોધ્યાં. બન્ને બ્હાર નિકળ્યાં. ઘરને તાળું માર્યું. રમતાં બાળકોને કહ્યું, "અમે હમણાંજ આવીએ છે હોં? તમે અહિં રમજો!"

રસભર વાતો કરતા કરતાં તેઓ દરીઆ કિનારે ગયાં ખાડામાથી પેટીને કાઢી. મહા મ્હેનતે તેને ઉઘાડી. તેમાં શું છે તે જોવા માટે બન્ને પેટી ઉપર નમ્યાં તેવામાં ભયાનક અવાજ થયો. પેટીમાંથી ધુમાડાનું વાદળ નીકળ્યું. બન્ને ધુમાડાથી ગુંગળાયા, અને બેશુદ્ધ થઇને જમીન ઉપર પડયાં.

પાચ માનીટ પછી તેમને ભાન આવ્યું. ધુમાડાનું વાદળ આકાશમાં ઉંચેને ઉંચે જતું હતું. પેટી સાવ ખાલી હતી. આશ્ચર્ય ચકિત થઇને બન્ને આકાશ સામે જોઇ રહ્યા. કાંઇ આફત આવી હોય એમ લાગ્યું. બન્ને દિગ્મુઢ થઇ ગયાં. પેટીમા કાંઈ ન હોવાથી નિરાશા તો થઇજ. છતાં વાદળ શેનું હશે તે જોવાની ઉત્સુકતામાં નિરાશા દબાઇ ગઇ.

તેઓ આકાશ સામે જોઇ રહ્યાં.

વાદળ ખુબ ઉંચે ગયા પછી, પાછો ભયાનક અવાજ થયો. વાદળમાં એક આકાર દેખાવા લાગ્યો તે આકાર ધીમે ધીમે નીચે

ઉતરવા લાગ્યો. જરા નીચે આવતા બન્નેને માલુમ પડ્યું કે આ તો કોઇ ભયાનક રાક્ષસ છે.

તેના હાથ, પગ, માથું વિગેરે બહુજ કદાવર હતાં. તેની આંખો વિક્રાળ હતી. આ આંખો જોતાં રૂપાળી અને જેસ ગના હાજાં ગગડી ગયાં. પરંતુ આપદ સમયે હિમત રાખવા તેમણે નિશ્ચય કર્યો. રાક્ષસ સાવ નીચે ઉતર્યો.

" હે ! હિરણ્યાકશ્યપુ ! મને માફ કર ! હું તારે તાબે છું. હું કદિ તારી સામે નહિં થાઉં. મારાથી ભૂલ થઇ ગઇ. માફ કર " ભયાનક અવાજે રાક્ષસે ચીસ પાડી.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

રાક્ષસનો ક્રોધ.

ચીસ સાંભળીને રૂપાળી અને જેસંગના રામ રમી ગયા. છતા ય હિંમત પૂર્વક જેસંગ બોલ્યો:

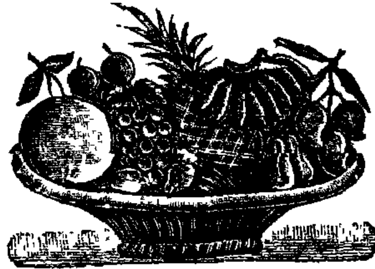
"અરે મૂર્ખ રાક્ષસ! હિરણ્યકસ્યપુ હિરણ્યકસ્યપુ શું કરે છે? તારૂં મગજ ઠેકાણે છે કે નહિ? હિરણ્યકસ્યપુને આજ લાખો વરસ થઇ ગયા. પ્રભુએ નૃસિંહાવતર ધરીને તેને ચીરી નાખ્યો, એ વાતનું તને ભાન નથી? એ રાક્ષસની મારી શા માટે માગે છે? તું ભાનમાં છે કે મદિરા પીને ગાંડો બન્યો છે?"

"તુચ્છ! મગતરા! આટલો ઘમંડ! એક ફુંકે હું મોટા મોટા પહાડો ઉડાવી શકું છું. ધારૂં તો એક લાતે પૃથ્વીનું સત્યાનાશ વાળી શકું છું. મોટા માધાતાને ય હંફાવી શકું છુ. જળમાં સ્થળ કરી શકું છું. સ્થળમાં જળ લાવી શકું છું. તારાં જેવાં તુચ્છ મગતરાનો એક ક્ષણમાં ભુક્કો કરવા શક્તિ ધરાવું છું. મને તુ મૂર્ખ કહે છે? ખરેખર તારૂં મોત ગંધાય છે. તારાં સો વર્ષ પૂરાં થયાં છે. તમે બંને અહિં ઠીક આવી ચઢયાં. મને ભુખ ખૂબ લાગી છે." આમ કહીને રાક્ષસ એક પગલું આગળ વધ્યો પોતાનું મોઢું ફાડયું. તેની આંખો ક્રોધથી ભભુકી ઉઠી. તેના અંગમાં તનમનાટ મચી રહ્યો.

જેસંગને તો લાગ્યું કે હવે આવી બન્યું. જીવવાની આશા છોડી દીધી. છતાં ય મોત માણસને કોઇ દિવસ ગમે ખરૂં? અને

જેસંગ તો આશા ભર્યો હતો. પોતાની રૂપાળી સાથે હજુ તો ખૂબ સુખ ભોગવવાની અભિલાષા હતી. પોતાનાં બાલકોને પરણાવવાના કોડ હતા. અને એવી ઘણી ય આશા હતી.

રૂપાળી આટલી બધી ન્હોતી ગભરાતી. એ તો આત્મ-ભોગની મૂર્તિ હતી. તે પોતાને માટે ન્હોતી જીવતી. પ્રીયતમ માટે જીવતી હતી. તેની ઇચ્છાઓ, તેની આશાઓ, તેનું સુખ, બધું તેના પતિમાં હતું. રાક્ષસ પોતાના પતિને મારે તે પ્હેલાં પોતાને મારી નાખે એજ એની અત્યારે અભિલાષા હતી. પોતાના પતિનું મૃત્યુ પોતાની નજર સામે કેમ જોઇ શકાશે, એ જ એનું મહા દુઃખ હતું.

પ્રકરણ ૧૮ મું.

પરોપકારનો બદલો

“રાક્ષસરાજ ! ક્ષમા કરો હું મૂર્ખ માણસ છું મારાથી અવિવેક થઇ ગયો. આપની મહત્તાથી મારા જેવા મૂઢ જાણી તો ન જ શકે ને ? આપ જેવા અદ્‌ભૂત સામે અવિવેક બતાવવાનું મારૂં તે શું ગજુ ? તમારા અજબ ચમત્કારથી હું ગભરાઇ ગયો હતો. મારી બુદ્ધિ ઠેકાણે ન હતી. અને મારામાં બુદ્ધિ હોય પણ કયાંથી ? હું એક અભણ ગરીબ માછીમાર. હું કાંઇ ઓછો ભણેલો છું કે વિવેક બતાવતા આવડે ? ” જેસંગે ખૂબ દીનતાથી ઉપલા શબ્દો કહ્યા.

રાક્ષસની આંખોમાંની રતાશ જરા ઓછી થઇ ખૂશામત કોને નથી ગમતી ? રાક્ષસ આ ખૂશામતથી પાણી પાણી થઇ ગયો. તેના અવાજમા જરા કોમળતા આવી.

“ અલ્યા ! હવે ઝાઝો ડાહ્યો થા મા ને ? ગાળો દીધા પછી ગોળ પીરસતા તને ઠીક આવડે છે હો ? પણ આ પેટી સાગરમાથી કોણે કાઢી ? ”

જેસંગને આશા આવી. તેને લાગ્યું કે, “ હવે જરૂર બચી જવાનો. મેં આ પેટી સાગરમાંથી કાઢી છે, એમ કહીશ એટલે તે મારી ઉપર ખુશ થવાનો અને કદાચ કાંઇ ઇનામ પણ આપે.”

"બાપુ એ પેટી તો તમારા આ સેવકે કાઢી છે. સાલ્લી પેટી બહુ ભારે તો ખરી હોં ? મારો તો ખેંચી ખેંચીને કુચો નિકળી ગયો. કેમે ય કરીને બ્હાર ન્હોતી આવતી. અને તેને ઉઘાડવામાં પણ કાંઇ ઓછી મુશ્કેલી નથી પડી. મારી વહુને બોલાવી લાવ્યો. હથીઆર લાવ્યો. અમે બે યે મહા મ્હેનતે તે ઉઘાડી."

" ત્યારે તો તારા સો એ વરસ આજ પૂરાં થઇ ગયાં.

પ્હેલા તારી આજીજીઓ ઉપરથી મેં નિશ્ચય કરેલો કે તને જીવતો જવા દેવો. પણ આ તો પ્રતિજ્ઞાનો પ્રશ્ન છે. મ્હેં પ્રતિજ્ઞા લીધેલી કે જે માણસ મારી પેટીને સાગરમાથી કાઢીને મને છુટો કરશે, તેને હું મારી નાંખીશ. આ પ્રતિજ્ઞા પુરી કરવા ખાતર તને મારી નાખ્યા વિના છૂટકો જ નથી. પરંતુ તેં કરેલા ઉપકારના બદલામાં એક ઉપકાર તો હું તારી ઉપર જરુર કરીશ "

પ્રકરણ ૧૯ મું.

રાક્ષસની આત્મકથા.

સંગ ધ્રુજવા મંડ્યો. તેની બધી આશા સરી પડી.

"કઇ જાતનો ઉપકાર તમે કરશો?" જેસંગે ધ્રુજતાં ધ્રુજતા પુછ્યું.

"તારી ઇચ્છા મુજબ મોત આપું. તું કહે તો તને કાપી નાખું, કહે તો તને આખોને આખો ખાઇ જાઉં, કહે તો જમીન પર પછાડીને તારા ફુરચા ઉડાવી દઉં, કહે તો આકાશમાં ફેંકી દઉં, તું કહે તો સમુદ્રમાં ડુબાડી દઉં. બોલ તને કઇ જાતનું મોત આપુ? તેનો તારે નિર્ણય કરવાનો છે?"

"બાપુ! આમ મશ્કરી શા માટે કરો છો? મેં તમને સમુદ્રમાંથી કાઢ્યા મેં તમને બચાવ્યા તેનો આવો બદલો આપો એ શું સંભવિત છે?"

"હું જરાય મશ્કરી નથી કરતો. મેં પ્રતિજ્ઞા કરેલ છે કે જે મને આ પેટી ખોલીને મને બચાવે તેને મારી નાખવો."

"પણ આવી ગાંડી ગાડી પ્રતિજ્ઞા હોતી હશે?"

"હા. હા. તું જાણે છે કે હું કોણ છું?"

"ના? તમારી વાત તો કહો? તમે આવી શા માટે પ્રતિજ્ઞા લીધી?

"મારૂં નામ અતિકાય. હું એક ન્હાનકડા રાજનો સ્વતંત્ર રાજા હતો. ભોગવિલાસ ખૂબ માણુતો. હિરણ્યકશ્યપુએ મારા રાજ્ય ઉપર હુમલો કર્યો હું તેની સામે થયો. પણ કાંઇ ન વળ્યું. તેને તો આખી સૃષ્ટિનું રાજ લેવું હતું ને? તેમાં હું તે કઇ વિસાતમાં? મને અને મારા કુટુંબને કેદ કરવામા આવ્યું. મારૂં રાજ તેણે પચાવી પાડયું.

હિરણ્યકશ્યપુ માણસો તરફ ખૂબ ક્રુર હતો. રાક્ષસો તરફ માયાળુ હતો. તેણે પોતાના શહેરમાં મને એક મોટો મ્હેલ આપ્યો. અને બહુ મોટું વર્ષાસન મને આપવા માડયું. જીવનમાં બે જ વસ્તુની જરૂર છે, એમ હું માનું છું. મદિરા અને સુન્દરી. આ બંન્ને વસ્તુઓ મને ત્યા મળી રહેતી. એટલે રાજ ગયું તેની મને ઝાઝી પરવા ન્હોતી.

મદિરા તો જાણે ઠીક. પણ સુન્દરી મને એક ને એક પસંદ ન આવતી. વિવિધતાનો હું શોખીન હતો. મારા નોકરો શહેરમાથી હંમેશા સંખ્યાબંધ રૂપસુન્દરીઓ ઉપાડી આવતા. હું તેમની સાથે યથેચ્છ વિહાર કરતો

હું બહુ જ કામી છું. એકી સાથે વીસ વીસ રમણીઓ સાથે હુ રતીવિલાસ કરી શકતો. બળાત્કારમાં મને ખાસ આનંદ આવતો. સુન્દરી રાજીખુશીથી મારે તાબે થાય તેના કરતાં મારે તાબે થવામાં સખ્ત નારાજ હોય તેની સાથે સંભોગ કરવામાં મને ખાસ આનંદ આવતો.

હિરણ્યકશ્યપુને કાને મારી ફરીયાદ ગઇ. પ્હેલાં તો તેણે આંખ આડા કાન કર્યા. પણ ફરિયાદ ખૂબ વધી પડી. તેણે મને

ખાનગીમાં બોલાવ્યો. ઠપકો આપ્યો, અને ફરીથી આમ ન કરવા સૂચના આપી. મેં તેને ચોકખું કહી દીધું કે "હું તો દરરોજ એમ ને એમ વરતવાનો". હિરણ્યકશ્યપુ ક્રોધમાં આવ્યો. તેનું મોં લાલચોળ થયું. તેણે એટલું જ કહ્યું, "ત્યારે હું જોઇ લઇશ."

હિરણ્યકશ્યપુ એ કાંઇ યોગી ન્હોતો. તેણે દોઢસો રખાત રાખી હતી, અને તેમાંથી તેની ખાસ માનીતી વીસ તો જુદા જ મ્હેલમા રહેતી.

મારા પ્રતાપે ગામમાં હોહાટ થવાથી, ઘણી રૂપાળી સ્ત્રીઓએ મારી બ્હીકથી ગામ છોડી દીધું. હવે મારા માણસોને સ્ત્રીઓ મેળવવામાં ખૂબ મુશ્કેલી પડવા લાગી. પ્હેલાં વીસ પચ્ચીસ લાવતા. હવે તો ત્રણ ચાર ત્રણ ચાર લાવવા મંડયા. મને તેથી સંતોષ વળે તેમ ન્હોતું.

મારે પચ્ચાસ રાણીઓ તો હતી. પણ તેઓ મારા માટે જરા પણ યોગ્ય ન્હોતી રહી અને તે સિવાય હું તો વિવિધતાનો શોખીન રહ્યો.

હુ મુઝાયો. હવે શું કરવું? તે દિવસે હિરણ્યકશ્યપુએ મારૂં અપમાન કરેલ હોવાથી હુ ખૂબ ધુધવાતો હતો ત્યાં એક વિચાર આવ્યો હિરણ્યકશ્પુ તે દિવસે જ શિકાર માટે જંગલમા ગયો. આઠ દિવસે તે પાછો ફરનાર હતો. માટે તેની દોઢસો રખાતનો ઉપયોગ કરૂં તો?

વિચાર અમલમાં મેલ્યો. પ્હેલે દિવસે રાતે બાર વાગ્યે તેની વીસ માનીતી રખાતને બંગલે પહોંચ્યો. પ્હેરેગીરોમાંથી થોડાને મારી

નાખ્યા, અને થોડાને લાંચ આપી શયનગૃહમાં ઘુસ્યો. બધી ય સ્ત્રીઓએ કકળાટ કરી મુકયો. પણ મારી આગળ તેનું કાંઇ ન ચાલ્યું બધી ય સ્ત્રી ઉપર બળાત્કાર ગુજારતાં તેઓ બેશુદ્ધ થઇ ગઇ.

આ પ્રમાણે બાકીની ૧૩૦ સ્ત્રીઓને આઠ દિવસમાં ભ્રષ્ટ કરી નાંખી મારી વાસનાને ખૂબ સંતોષ મલ્યો. કારણ કે બધા બળાત્કારના કિસ્સા હતા.

આઠમે દિવસે હિરણ્યકસ્યપુ આવ્યો. રાજકાજમાંથી પરવારી બંગલે પહોચ્યો. કોઇ તેની વાસના પુરી પાડી શકે તેવી સ્થિતિમાં ન્હોતી. તેમણે પોતાની આપવીતી કહી. દોઢસો એ દોઢસો સ્ત્રીની આ સ્થિતિ થઇ છે. તેની ખબર પડતા તેના ક્રોધનો પાર ન રહ્યો.

તે વખતે તેણે મને બોલાવ્યો. હું ન ગયો. મને પકડવા સૈન્ય મોકલ્યું તેમને મેં હંફાવ્યું. મહામ્હેનતને હું પકડાયો હિરણ્યકસ્યપુની રૂબરૂમા મને રજુ કરવામા આવ્યો.

તે મને ખાનગી ઓરડામાં લઇ ગયો. મેં કરેલા અત્યાચાર સંબંધે પ્રશ્ન કર્યો. મેં નફટાઇથી હા પાડી, અને કહ્યું કે મારી આ ટેવ તો હુ ચાલુ રાખવાનો.

હવે તેના ગુસ્સાનું પૂછવુંજ શું? તેની આખમા ભભુકતો અગ્નિ મને બાળી નાખશે, એમ મને લાગ્યું. તરતજ તેણે પોતાના નોકરોને બોલાવ્યા, અને લોઢાની મોટી પેટી લાવવા કહ્યું.

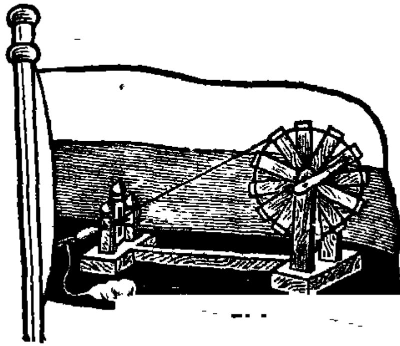
તેઓ પેટી લાવ્યા. "આમા બેસી જા!" તેણે મને હુકમ કર્યો. મેં ચોકખી ના પાડી. બળજોરીથી મને બેસાડવાનું નક્કી થયું. ખૂબ ધમાચકડી પછી નોકરો મને પેટીમાં બેસાડવામાં સફળ થયા.

ઉપરનું ઢાંકણું બંધ કરી દીધું, અને તેણે પોતાના માણસોને હુકમ કર્યો, "આ પેટીને સાગરમાં ફેંકી દો."

અને આમ સમુદ્રમાં મને ફેંકવામાં આવ્યો. સમુદ્રમાં આમ ઘસડાતાં અસંખ્ય વરસો પસાર થયા. તેનો ઇતિહાસ કહેવાનો અત્યારે મને વખત નથી. કેટલાક વરસ તો મગરમચ્છના પેટમાં મારી પેટી રહી. આમ હું ખૂબ મુઝાવા લાગ્યો. મેં પ્રતિજ્ઞા લીધી કે, "જે કોઇ મને આ પેટી ખોલીને છોડાવે તેને ત્યાં લક્ષ્મીના ભંડાર ભરી દઉં." ઘણા વરસ મુંઝવણમા ને મુંઝવણમાં પસાર થયાં મને છોડાવનાર કોઇ ન મલ્યો. એક એક દિવસ જ્યાં યુગ જેવડો લાગે ત્યાં આટલાં આટલા વરસ પસાર કરતા કેટલીક વેદના થતી હશે, તેનો ખ્યાલ આવે છે? હું ખૂબ મુઝાયો. મેં ફરીથી પ્રતિજ્ઞા લીધી કે, "હજુ કોઇ મને છોડાવે તો ભુતળનું તમામ ધન બતાવી દઇને. તેને ન્યાલ કરી નાખું." સેંકડો વરસ પસાર થયાં. સુંદરી અને મદિરા વિના એક દિવસ જેને કાઢવો મુશ્કેલ થઇ પડતો, તેને આટલાં વરસ કાઢતાં કેટલું દુ:ખ થતું હશે? મેં પાછી પ્રતિજ્ઞા લીધી, "હજુ કોઇ મને છોડાવે તો તેને મોટો દિગ્વીજયી રાજા બનાવી દઉં અને સદા અદશ્ય રૂપે રહી હમેશાં તેના ત્રણ હુકમ બજાવું ગમે તેવા હુકમનો હું અમલ કરૂં." હજારો વરસ પસાર થયાં. મને કોઇ છોડાવનાર ન મલ્યો. હવે હું ક્રોધે ભરાયો, અને પ્રતિજ્ઞા લીધી કે, "હવે જે કોઇ મને છોડાવશે તેનો હું જીવ લઇશ. પણ તેના ઉપર એક ઉપકાર જરૂર કરીશ અને તે એ કે તેની ઇચ્છા હોય એ રીતે તેનો જીવ લેવો" માટે હવે એકદમ બોલી નાખ! તારો કેવી રીતે જીવ લઉં? મારે હજુ ઘણુાય કામ છે. આટલા વરસ સુંદરી વિના પસાર કર્યા હોવાથી હું કામ

વ્હિવળ થયો છું. મારા સદ્‌ભાગ્યે અહિં એક રૂપસુંદરી તો મોકલી છે. (રૂપાળી તરફ આંગળી ચીંધી) તે મને પૂરો સંતોષ તો નહિજ આપી શકે. અત્યારે કામ ચલાઉ સંતોષ મળે તો બસ છે. માટે એકદમ બોલી નાખ. તને કેવી રીતે મારી નાખું ? મારી આ પ્રતિજ્ઞા પૂરી કર્યા પહેલાં મ્હારાથી એક પણ કામ નહિ થઇ શકે. ”

“ બાપુ! આ મશ્કરી જવા દો. તમારા વૃતાતમાં સાચું કેટલું છે, તે તો હું નથી જાણતો. પણ એક વાત હું નથી માની શકતો. આ પેટીમાં તો હું સમાઇ શકું તેમ નથી તો પછી તમે તેમાં સમાઇ શકયા હો, તે સાવ અસંભવિત છે. અને તમે પેટીમાથી કયાં નિકળ્યા છો ? તમે તો આકાશમાથી ઉતરીને આવ્યા છો. આવી ખોટી વાતો કરીને અમને શા માટે બ્હીવડાવો છો ? ” જેસંગને એક સરસ યુક્તિ સુજવાથી દીનતાથી કહ્યું.

પ્રકરણ ૨૦ મું.

રાક્ષસ ફસાયો.

"તું તો સાવ મુરખ છે. માછીમારને અક્કલ તો ન હોય પણ આટલીય સાધારણ અક્કલ નહિ હોય, એમ હું ન્હોતો ધારતો. હું ધુંવાડા રૂપે બ્હાર નિકળી આવ્યો તેનું તને ભાન નથી?" રાક્ષસે તિરસ્કાર પૂર્વક કહ્યું.

તે દરમ્યાન રૂપાળીએ નાસી જવા પ્રયાસ કર્યો. રાક્ષસ ચેતી ગયો તેણે ધુળની એક ચપટી તેની સામે નાખી. રૂપાળીના પગ જમીન સાથે ચોટી ગયા. ગમે તેટલી મ્હેનત કરવા છતા તે ન ખસી શકી.

"બાપુ! એ વાત તો કેમ મનાય? ધુમાડા રૂપે તમે કેવી રીતે નિકળી શકો?" જેસંગે પૂછ્યું.

"સાવ અણઘડ! જો આવી રીતે. તમે મુર્ખ માણસો એક ચીજ બતાવ્યા વિના ફક્ત સમજાવ્યાથી તો ન જ સમજી શકો."

આમ કહીને રાક્ષસે પોતાના શરીરને ધુમાડા જેવું કરી નાખ્યું, અને પેટીમા જઇને બેઠો. જેસંગે તરતજ ચપળતાથી પેટીનું ઢાંકણું બંધ કરી દીધું.

"અરે એ શું કરે છે?" રાક્ષસે પૂછ્યું.

"અધમ! પિશાચ! તારે લાયક કામ કર્યું છે. તારા જેવા પર ઉપકાર કરવો નકામો છે" જેસંગે ક્રોધથી કહ્યું.

" અરે એ તો હું જરા મશ્કરી કરતો હતો. એમ હું કાંઇ ગાડો છું કે મારા ઉગારનારને મારી નાખું ? તું તો સાવ મૂઢ લાગે છે. એટલુંય ન સમજી શક્યો કે એ તો મશ્કરી હતી ? લે ! લે ! હવે બ્હાર કાઢ "

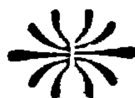
" હું બરાબર સમજી ગયો છું, બચ્ચા ! હવે લ્હેર કર. "

પણ રાક્ષસે ખુબ કાલાવાલા કરવા માંડયા. મોટાં મોટાં વચનો આપવા લાગ્યો. કરગરવા લાગ્યો, રડવા મંડયો, જેસંગનો ગુલામ થવા વચન આપ્યું. છેવટે જેસંગ પીગળી ગયો.

" તું તારા ઇષ્ટદેવના સોગન ખા. તું પરમેશ્વરના સોગન ખાઇને કહે કે મને અને મારી સ્ત્રીને કાંઇ પણ ઇજા નહિ કરે. "

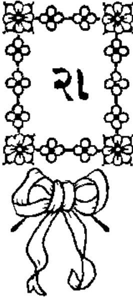
" હું પરમેશ્વરના સોગન ખાઇને કહું છું, મારા ઇષ્ટદેવના સોગન ખાઇને કહું છુ કે તને કશીય ઇજા નહિ કરૂં, તારી સ્ત્રી ઉપર પણ કાંઇ જુલ્મ નહિ કરૂં તારો ગુલામ થઇને રહીશ. કૃપા કરીને પેટી ઉઘાડો. "

રૂપાળીએ તો પેટી ઉઘાડવાની જેસંગને સાફ ના પાડી. પણ જેસંગને રાક્ષસની ખુબ દયા આવતી હતી. રૂપાળીની ઇચ્છાની વિરૂદ્ધ થઇને તેણે પેટી ઉઘાડી.

પ્રકરણ ૨૧ મું.

સતીના શાપ

રાક્ષસ એકદમ બ્હાર નિકળ્યો. જેસંગ સામે તિરસ્કાર પુર્વક હસ્યો.

"સાલ્લા!. મગતરા! તને પણ દગો કરતાં આવડે છે ખરો હો? પણ અક્કલ જરા ઓછી છે. અમારે રાક્ષસને ઇષ્ટદેવ કેવા, અને પરમેશ્વર કેવા? હવે તો મારી ઇચ્છા મુજબ તને મારી નાખીશ."

આમ કહીને તે જેસંગ તરફ ધસ્યો. તેને પકડયો. જમીન પર પછાડયો તેના બે પગ ઝાલીને તેને ઉભોને ઉભો ચીરી નાખ્યો. જેસંગે વેદનાથી છેલ્લી ચીસ પાડી. તેના શરીરના બે ફાડીયા થઇને જમીન પર પડયા.

આ જોતાં રૂપાળીની આંખમાં લોહી વરસવા લાગ્યું તે બેશુદ્ધ થઇ ગઇ.

તરતજ આ કામી રાક્ષસ રૂપાળી તરફ દોડયો. રૂપાળી ભાનમાં આવી ઉભી થઇ નાસવા મંડી. રાક્ષસે તેને પકડી. બાથમા લીધી, અને પોતાની દુષ્ટ મુરાદ પાર પાડવા જમીન ઉપર પછાડી, અને પોતે તેના ઉપર ચડી બેઠો.

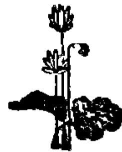
રૂપાળીને આ અણીનો પ્રસંગ હતો. તેનામાં અજબ શકિત આવી. તેણે આ અજબ શકિતથી રાક્ષસના પેટમા જોરથી લાત મારી. રાક્ષસ જમીન પર ઉથલી પડયો. રૂપાળી ઉભી થઇ, અને નાઠી.

પણ રાક્ષસ તરત સાવધ થયો. તેની પાછળ દોડયો. હવે એકે ય આરો ન્હોતો. એકજ ઉપાય રહ્યો. તેણે પ્રભુને સંબોધીને કહ્યું.

" હે ! પ્રભુ ' જો હું તન અને મનથી મારા પતિને વફાદાર રહી હોઉં, મેં સ્વપ્ને ય પણ પર પુરૂષ માટે દુષ્ટ વિચાર ન કર્યો હોય તો રાક્ષસને તું બાળી નાખજે. "

તરતજ એક અજબ ચમત્કાર થયો. આકાશમા ઘનઘોર વાદળાં છવાઇ ગયાં. ભયાનક ગર્જના થઇ. આકાશમાથી સડસડાટ કરતી વીજળી ઉતરી આવી અને આ કામી રાક્ષસ ઉપર પડી. તરતજ આકાશ પાછું ચોકખું થઇ ગયું. રાક્ષસના દેહની રાખનો ઢગલો પડેલો દેખયો.

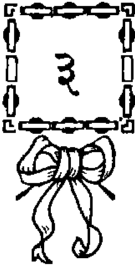
રૂપાળી પણ આ ચમત્કારથી અજબ થઇ. પોતાની લાજ રાખવા માટે કૃપાસિંધુ પરમેશ્વરનો આભાર માન્યો. પતિના શબ તરફ દોડી તેનું માથું ખોળામાં લીધું. અને ચોધાર આસુ પાડી રડવા લાગી.

પ્રકરણ ૨૨ મું.

એક અજબ ચમત્કાર.

રૂપાળીની નજર જરા ઉંચે ગઇ. આકાશમાંથી સફેદ કપડાં પહેરીને કોઇ વ્યકિત ઉતરતી હતી. રૂપાળી ગભરાણી. દુધથી દાઝેલા છાશ ફુંકી ફુંકીને પીએ. તેણે બરાબર જોયું તેના મોઢા પર પ્રેમ અને દયાનું સામ્રાજ્ય હતું. તેની કોમળ આંખો વિશ્વપ્રેમનો સંદેશ આપતી હતી તેના વસ્ત્રોના ફડફડાટમાં પણ અજબ મૃદુતા અને કવિતા હતી તે વ્યકિત નીચે ઉતરી રૂપાળીની પાસે આવી.

" પુત્રિ ! તું મને ઓળખે છે ? "

" હા. સ્વર્ગના દેવ " રૂપાળીએ તેના પગમાં પડીને ઉત્તર આપ્યો.

" તારા પર બળાત્કાર કરવા તૈયાર થયેલો રાક્ષસ હું પોતેજ " દેવે શાંતિથી કહ્યું.

રૂપાળીને ધ્રુજારી વછુટી. તેની આંખોમાં ભયનો મહાસાગર ઉછળવા લાગ્યો.

" તે બનવા જોગ નથી. તમે ખરેખર સાચું કહો છો ? " રૂપાળીએ ધ્રુજતાં ધ્રુજતાં પૂછયું.

" હા. પણ તારે ગભરાવાની જરૂર નથી. રાક્ષસની યોનીમાંથી મારો છુટકારો કરવા માટે હું તારો આભારી છું. વરસો પહેલા એક વાર ઇંદ્રની આજ્ઞાનો મ્હારાથી ભંગ થઇ ગયો અને ક્રોધમાં તો ઇંદ્ર

મહારાજ દુર્વાસાથી કાંઈ ઓછા ઉતરે એવા નથી, એ વાત તારાથી ક્યા અજાણી છે? તેણે મને શાપ આપ્યો " જા ! તારો રાક્ષસ યોનીમાં જન્મ થાવ.

મેં ખુબ કાલાવાલા કર્યા. આ એક ગુન્હો માફ કરવા તેના ચરણ આસુથી ભીંજવી નાખ્યા પણ મોટા માણસો પોતાનું બોલ્યું ફોક કરે તો તેમની મોટાઇ ઓછી થઇ જાયને? બહુ કાલાવાલા કરીએ એટલે શાપનો તે અનુગ્રહ કરે ખરા. તેણે કહ્યું, " એક પવિત્ર સતીનાં દર્શન થવાથી રાક્ષસ યોનીમાંથી તારો છુટકારો થશે " તે પ્રમાણે તારા દર્શન કરવાથી મારો ઉદ્ધાર થયો. તું મારા પર ખુબ ક્રોધે ભરાએલ અને મને શાપ આપ્યો અને તેથી મારૂં શ્રેય થયું. હલકટ માણસોની ખુશામત કરતા મહાન માણસોનો ક્રોધ વધારે સારો છે. મેં મારા રાક્ષસના અવતારમા તારા ઉપર જે જે જુલ્મો વરસાવ્યા તે માટે હું તારી માફી માગવા આવ્યો છુ. "

પ્રકરણ ૨૩ મું.

જેસંગને જીવતદાન

"તમારા જેવાને માફી આપનાર હું તે કોણ? હું મહાપાપી છું મેં તો આ સંસારમાં ઘણાય પાપ કર્યાં હશે. તેને બીજાને માફી આપવાનો અધિકાર ન જ હોઇ શકે ને?" રૂપાળી નમ્રતાથી બોલી.

"આમાં જ તારી મહત્તા દેખાય છે. બાકી આવું બોલીને, તું તારૂં પોતાનું અપમાન કરે છે. તારા જેવી સ્ત્રી દુનિયામાં મળવી દુર્લભ છે. હું તારા ઉપર ખૂબ પ્રસન્ન થયો છું. બોલ! હું તારૂં શું શ્રેય કરૂં?"

"દેવ! મારે શું જોઇએ છે એ આપનાથી અજાણ્યું નથી જ. કાતો મારા પતિને જીવતદાન આપો, અગર મને પોતાને તેમની પાસે સ્વર્ગમાં લઇ જાઓ. તેના વિયોગમાં મારા પ્રાણ તુટું તુટું થઇ રહ્યા છે. મારૂં હૃદય હમણા જ ધડકતું અટકી જશે એમ લાગે છે." આમ કહી રૂપાળી રડી પડી.

"અરે! એ તો હું સાવ વીસરી ગયો. ચાલ! તારા પતિને જીવતો કરી દઉં." આમ કહીને તે જેસંગના શબ પાસે ગયા. તેના બંને કટકા પાસે પાસે રાખ્યા સમુદ્રમાંથી રૂપાળીએ થોડું પાણી લાવીને દેવના હાથમા આપ્યું. દેવે એક મંત્ર ભણીને જેસંગ પર

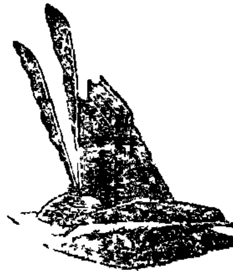
છાંટયું. પાંચ મીનીટમાં તેના દેહના બે કટકા અજબ રીતે સંધાઇ ગયા અને જેસંગ આળસ મરડીને ઉભો થયો.

રૂપાળી આ ચમત્કાર જોઇ અજબ થઇ ગઇ. હર્ષથી તેની આંખમાં આંસુ આવ્યા. દેવની આમન્યા રાખવાનું ભૂલી ગઇ. જેસંગને આનંદથી ભેટી પડી.

દેવ આવી સાધારણ વાતમાં ખીજાઇ જાય તેવા ન હતા તે ઉલટા આ દંપતિનો આવો સ્વર્ગિય પ્રેમ જોઇ ખૂશ થયા.

દંપતિને તરતજ ભાન આવ્યું. રૂપાળીએ પતિને બધી હકીકત ટુંકમા સમજાવી બંને દેવના પગમાં પડયાં. દેવે તેમને આશિર્વાદ આપ્યા.

" તમારા અદભૂત પ્રેમથી હુ ખૂબ રાજી થયો છું. મૃત્યુ લોકમાં આવા પ્રેમી પવિત્ર આત્માઓ વસે છે, ત્યાં સુધી મૃત્યુલોકને સ્વર્ગથી ઉતરતો ન જ ગણી શકાય. હવે તમારે જે માગવુ હોય એ માગો. હું આપવા તૈયાર છું. "

પ્રકરણ ૨૪ મું.

વરદાન.

"તમે અમારી ઉપર અનહદ ઉપકાર કરેલ છે. તમે જે કૃપા કરી છે તે બસ છે એમ છતાય આપની આજ્ઞાથી હું કૃપા વાંચ્છું છું. તનતોડ મ્હેનત કરીને મારા કુટુંબનું પાલન કરી શકું એટલી રોજી મેળવવા હું શકિતવાન થાઉં, એવા આશિર્વાદ આપો" જેસંગે વિનતિ કરી.

"વત્સ! હું તારા ઉપર વધુને વધુ ખુશ થતો જાઉં છું તેં ધાર્યું હોત, તો લક્ષ્મીના ભંડાર માગીને આખી જીંદગી માટે બેશીકર થઇ શકયો હોત પણ તેં તો દરરોજની રોજી માગી છે તેમાંજ તારી મહત્તા છે. હું તને લક્ષ્મીના ભંડાર આપુ, તો તું આવો સશકત, નીતિવાન અને ઉંચા વિચારવાળો ન રહે. લક્ષ્મીને અને આરોગ્યને હમેશાં અણબનાવ હોય છે. બહુજ ઓછા લક્ષ્મીવાન નીતિ જાળવી શકે છે. આળસ અને વિલાસીતા માણસનું સત્યાનાશ વાળે છે. તમે લક્ષ્મીવાન થાઓ તો તમારા વચ્ચે આટલો અદ્દભૂત પ્રેમ પણ ના રહે. તનતોડ મ્હેનત વિના મેળવેલ પૈસા જેવું ભયાનક પાપ દુનિયામાં એકેય નથી. અહિંથી બે ગાઉ છેટે એક સરસ તળાવ આવે છે. અહીંથી સીધો ઉગમણી દિશામા જજે. ત્યા એક ડુંગર દેખાશે તેની પાછળ મોટું જંગલ આવશે. જંગલની વચમાં ચાર ટેકરીઓની

મધ્યમાં રળીયામણું તળાવ છે. તેમા ચાર જુદા જુદા રંગની અસંખ્ય માછલીઓ છે. તારે હંમેશા દરેક રંગની એક એક માછલી એટલે કુલ ચાર માછલી લેવી. વધારે લોભ ન કરતો. તે માછલીઓ રાજાને વેચજે. તે તેની સારી કિંમત આપશે. તેમાંથી તું તારૂં જીવન નભાવી શકીશ.

મારે તને હવે એકજ વાત કરવાની છે. તારે આવતી કાલની કોઇ દિવસ ચિંતા ન રાખવી. કાલની ચિંતા તારે માથે રાખવાને બદલે પ્રભુને માથે મુકી દેજે. માણસ ફકત ચિંતાનો ભાર પોતાના માથા પર રાખવાથીજ દુઃખી થાય છે. તને શું પ્રભુમાં વિશ્વાસ નથી? જે પ્રભુ અસંખ્ય પખીઓને અને પ્રાણીઓને-કીડીને કણ અને હાથીને હારો આપી દે છે, તે પ્રભુ તને ભૂખ્યો રાખશે ?

બસ આ મારો સંદેશ છે. હું જાઉ છુ. મારા કહ્યા મુજબ વરતીશ તો સુખી થઇશ. અને આ રૂપાળીનું જીવ કરતાંય વધુ કાળજીથી રક્ષણ કરજે. તે આ સંસારનું દુર્લભ રત્ન છે."

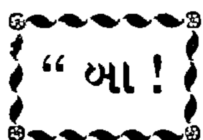
જેસંગ અને રૂપાળી તેને પગે પડયાં. અને ઉભા થઇને જુવે છે, તો દેવ અદૃશ્ય થઇ ગયા હતા.

બંને પ્રભુની લીલા ઉપર વિચાર કરતાં કરતા ઘેર ગયાં.

પ્રકરણ ૨૫ મું.

અદ્‌ભુત ચમત્કાર

બા ! એટલી વારમા તું પાછી આવી ? " ન્હાની છોકરીએ ઘરમા આવતા માને કહ્યું

" એટલી વાર કેમ ? અમને તો ગયાં ઘણી ય વાર થઇ ગઇ. તમે ભૂખ્યાં પણ થયાં હશો. " રૂપાળીએ જરા ચકિત થઇને કહ્યું.

" હા-હા-હા-હા-હા " છોકરી હસી પડી. " બા ! આજ તું ગાંડી તો નથી થઇ ગઇ ને ? હજુ તો હમણાંજ તેં રોટલા અને શાક કર્યાં. અમને જમડયા. 'તારા બાપુને બોલાવી આવું ' એમ કહીને બ્હાર ગઈ, અને તરતજ પાછી આવી. એ બધુ ય ભુલી ગઇ ? "

" બા ગાડી થઇ ગઇ ! બા ગાડી થઇ ગઇ " બીજો છોકરો નાચવા મંડયો.

રૂપાળીના આશ્ચર્યનો પાર ન રહ્યો.

" તું કહે છે શુ ? હું રોટલા અને શાક કરી ગઇ ? ચાલ બતાવ જોઇએ ? "

છોકરી તેને રસોડામા લઇ ગઇ. એક પાટીયામાં તાજુંજ કરેલું શાક હતું. થાળીમાં ગરમ રોટલા હતા. રૂપાળી અને જેસંગ તાજુબ થઇ ગયા.

" હું તો આજ બધુંય ભૂલી ગઇ છું, " છોકરાં આ ચમત્કારથી ન ચમકે, તે માટે રૂપાળીએ કહ્યું, પણ કહે તો ખરી કે તારા બાપુ ભેગી બ્હાર ગયા પછી હું એકલી પાછી આવી કે તારા બાપુની સાથે ? "

"તમે બે ય બ્હાર ગયા થોડીવાર પછી તું એકલી પાછી આવી. તેં કહ્યુ, ચાલો છોકરાં ! તમને જમાડી લઉં. ભૂખ્યાં થયાં હશો તારા હાથમાં એક થાળીમાં લોટ, અને ચાર રીંગણા હતાં."

"હું ! પછી ?"

"પછી પછી પછવાડું. હું કાઇ વાર્તા કરતી નથી. તેં રસોઇ કરીને અમને જમવા દીધું. અમે જમી રહ્યા પછી તું થોડીવાર અમારા ભેગી 'આંધળો પાડો' રમી, પછી તેં કહ્યુ, તારા બાપુને જમવા તેડી આવું હમણાંજ આવીશ હોં !". અને તું ગઇ. અને તરતજ તમે બે ય આવ્યા."

રૂપાળી અને જેસંગને ખાત્રી થઇ કે આ તો ઇશ્વરનો ચમત્કાર છે, આપણા હૃદય પવિત્ર અને સાત્વિક હોવાથી, આપણા બાળકોને ભૂખે મારવા પ્રભુને ન ગમ્યુ. તે મારો વેશ લઇને બાળકોને જમાડી ગયા ખરેખર. દેવ સાચું જ કહેતા હતા, કે પ્રભુ પર આસ્થા રાખો. તે તમને નહિં ભૂલી જાય.'

બંન્નેએ જમી લીધું; અને પ્રભુની મહત્તા પર વાર્તાલાપ કરતાં નિદ્રાધીન થયાં.

પ્રકરણ ૨૫ મું.

માછલીની કિંમત

"રૂપાળી ! પેલા તળાવમાં હુ માછલી લેવા જાઉં છું. તળાવ ખૂબ દૂર હોવાથી વાર તો લાગશે જ. પણ બાર વાગ્યા સુધીમાં તો ચોક્કસ આવી જઇશ." સ્હવારે સાત વાગે પ્રાતઃકર્મ કરીને જેસંગ બોલ્યો.

"હું તમારી સાથે ન આવું ?"

"ના મારે આમ મજુરી કરાવીને તને મારી નાખવી નથી. મારી નાખવાની ઇચ્છા થશે તે દિ' ચોક્કસ કહીશ. હમણા તો તું મારા જીવનનો આરામ બને એટલે બસ. છે. " જેસંગ બોલ્યો.

"બળ્યુ આવું તે શું બોલતા હશો ! તમને મદદ કરૂં, તેમાં હું ઘસાઇ જવાની છું ? તો પછી મારૂં જીવન શું કામનું ?" રૂપાળીએ જવાબ આપ્યો.

"ના પણ આ બાલકોની જવાબદારી તારી ઉપર છે. કમાવાની જવાબદારી મારી ઉપર છે. તું ઘર કારભાર સરસ ચલાવીને હું થાક્યો પાક્યો ઘેર આવું ત્યારે સ્વર્ગસમ સુખ આપીને મને કાંઇ ઓછી મદદ નથી કરતી મારી મીઠી !" છાતી સાથે જોરથી ચાંપીને, ચુમ્બન આપતાં જેસંગ બોલ્યો.

એક મીનીટ પછી આ પ્રેમલીલા છોડીને જેસંગ ચાલતો થયો. રૂપાળી પોતાના અસ્તવસ્ત થયેલાં કપડા સરખાં કરીને આનંદથી ઘર કામે વળગી.

જેસંગ દેવે બતાવેલા રસ્તે ગયો તેના કહેવા મૂજબ એક ડૂંગર આવ્યો. ડુંગરની પાછળ જંગલમાં આવેલ તળાવ પાસે આવી પહોંચ્યો તળાવની ચાર બાજુ ચાર ટેકરીઓ હોવાથી દેખાવ ખુબ સરસ લાગતો હતો.

જેસંગે તળાવમાં નજર કરી. તેમાં ચાર જુદા જુદા રંગની મનોહર માછલીઓ ગેલ કરતી હતી. જેસંગે જાળ નાખી. જાળમાં ચાર માછલી પકડાણી. એક લાલ, બીજી લીલી, ત્રીજી પીળી અને ચોથી સફેદ હતી. આવી સરસ માછલી તેણે પોતાની જીંદગીમાં ન્હોતી જોઇ. તેણે વધુ માછલી મેળવવાનો લોભ ન કર્યો. તેને ખાત્રી થઇ કે રાજા આ માછલીઓ જોઇને ખૂશ થશે અને સારૂ ઇનામ આપશે.

જેસંગ આ માછલીઓ લઇને રાજાના ખાનગી કારભારી પાસે આવ્યો. ખાનગી કારભારીએ રાજા અજયને આ માછલીઓ બતાવી. અજય તે જોઇ ખુશ થઇ ગયો. જેસંગને અંદર બોલાવ્યો. ચાર માછલીની ચાર ગીની કિંમત આપી. અને કહ્યું, કે, ''દરરોજ આવી ચાર માછલીઓ લાવજે.''

જેસંગ રાજી થતો થતો ઘેર ગયો. રૂપાળી રસોઇ કરીને તેની રાહ જોતી બેઠી હતી. જેસંગે તેને આ ખુશ ખબર આપ્યા. ચાર ગીનીમાંથી ત્રણ ગીની તેમણે ગરીબોને દાનમાં આપી દીધી.

પ્રકરણ ૨૭ મું.

જાદુઈ માછલી

રાજાએ પોતાના એક નોકરને બોલાવ્યો.

"જો ! આ સુન્દર માછલીઓ આપણી સૌથી વધુ હોશીયાર રસોયણને આપી આવ. તેને કહેજે કે આ માછલીઓ રાંધવામાં તારી બધી હોંશીયારીનો ઉપયોગ કરી નાખવાનો છે.

નોકર માછલીઓ જમના રસોયણને આપી આવ્યો. જમના સત્તર અઢાર વરસની ઉમરની હોશીયાર રસોયણ હતી.

જમનાએ તરતજ માછલીઓ ચીરી. તેમાં સંભાર ભર્યો. એક પેણામાં ખૂબ તેલ રેડીને તેના પર તળવા મુકી. એક બાજુ બરાબર તળાઇ રહી. હવે બીજી બાજુ તળવા માટે ચીપીયાથી બધી માછલીઓને ઉથલાવી. પણ તે ઉથલી રહી કે તરતજ ભયાનક અવાજ થયો. રસોડાની ભીત ઉભી ફાટી. તેમાથી એક નવયૌવના રૂપસુંદરી નિકળી. તેની સુંદરતાનો કાઇ પાર ન્હોતો. તે રતીરૂપ રંભા લાગતી હતી તેનું શરીર સીધું સોટા જેવું અને પાંચ ફીટ ઉચૂં હતું. તેનું મુખ જોઇને શરદપૂર્ણિમાનો ચંદ્રમા લાજી મરે. આંખો મૃગના જેવી હતી. ભ્રમર તો જાણે કામદેવે બાણ તાકયું હોય એવી લાગતી હતી. તેના ગાલ રેશમ જેવા સુંવાળા અને ગુલાબી રંગના હોવાથી તેને દંતક્ષત કરવા રસિકોના હોઠ ફફડી ઉઠે એમ હતું. તેના બે ભરાઉદાર

સ્તનો અમૃત ભરેલા સોનાના કળશીયા હોય એમ લાગતું હતું. તેની પાતળી કેડ જોઇને સિંહ કદાચ આપઘાત કરે તો તે અસંભવિત ન કહેવાય. આ પાતળી કેડ નીચે મોટા ભરાઉ નિતંબ એવા સરસ રીતે ગોઠવાઈ ગયા હતા કે તેનો ઘડનાર બ્રહ્મા પણ તેના પર બે ઘડી મુગ્ધ બની જાય. તેની જાંઘો કદળીસ્થંભ જેવી હતી.

આ અદ્દભુત રૂપસુન્દરી અત્યારે ક્રોધમાં હોય તેમ લાગતું હતું. તેની આંખો ક્રોધથી લાલચોળ બની ગઇ હતી. તે રૂપસુન્દરી હોવા છતા તેના મુખ ઉપર દયા, પ્રેમ, કે આનંદની એક પણ નિશાની ન્હોતી દેખાતી. તે ચંડી બની.

તેણે અમૂલ્ય હિરાગળ વસ્ત્રો પહેર્યાં હતા. તેનો પ્હેરવેશ મોહક કહી શકાય. કાનમાં હીરાના એરીંગ, ગળામાં મોતીનો હાર, અને હાથમાં સોનાની માણેક જડિત બંગડી પહેરી હતી.

તેના એક હાથમા સીસમની ન્હાની લાકડી હતી. તે ધીમા ધીમાં ડગલાં ભરતી પેણા પાસે આવવા લાગી તેને જોઇને જમના ગભરાઇ ગઇ. તેનો દેખાવ ગમે તેવા મર્દને ગભરાવવા બસ હતો. તેમાં જમનાનું શું ગજું ? જમના ધ્રુજતી ધ્રુજતી એક બાજુએ દિવાલ સાથે લપાઇને ઉભી રહી.

પેલી સુન્દરી પેણા પાસે આવી. લાકડીનો એક ફટકો જોરથી માછલીઓને માર્યો, અને ગુસ્સાથી બોલી. “માછલીબાઇ ! માછલી બાઇ ! તું તારી ફરજ આમ બજાવે છે ?”

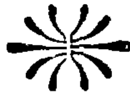
માછલી તે વળી જવાબ આપતી હશે ?

સુન્દરીએ ફરીથી ફટકો મારીને એ જ પ્રશ્ન પુછયો. તેવામાં એક ચમત્કાર થયો. ચારે ય મરેલ માછલીઓએ પોતાના માથાં ઉંચા કર્યા અને વિચિત્ર સાદે નીચે મુજબ બોલી:—

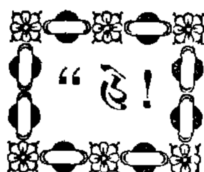
"હા–હા. જો તમો ગણો તો અમો ગણીએ. જો તમે તમારૂં કરજ અદા કરો તો અમે કરીએ. આપશો તેવું પામશો, અને વાવશો તેવું લણશો. જો તમો નાસશો તો અમો તમને પકડશું તેથી અમારા મનનું સમાધાન થાશે."

આ જવાબ સાભળીને સુન્દરીનો ગુસ્સો ખૂબ વધ્યો. તેણે પેણાને લાત મારી. પેણો ઉંધો વળી ગયો. પોતે તરતજ ભીંત પાસે પહોંચી ગઈ, અને અલોપ થઇ ગઇ. ફાટેલી ભીંત અગાઉ જેવીજ સાજી થઇ ગઇ. તેમાં એક પણ તડ ન રહી.

જમાનાના ગભરાટનો પાર ન રહ્યો. તેને આશ્ચર્ય પણ ખૂબ થયું હતું. તે ગભરાતી ગભરાતી પેલા પેણા પાસે ગઇ. ઉંધો વળેલ પેણો સરખો કરતા માલુમ પડયું કે માછલી બળીને કોલસા જેવી થઇ ગઇ હતી.

પ્રકરણ ૨૮ મું.

આશક માશુક

"હે! પ્રભુ! મારૂં ખરેખર આવી બન્યું છે. રાજાએ હોસથી ખાસ કિમતી માછલી મને રાંધવા મોકલી. તેની આ સ્થિતિ થઇ. તે તો રાહ જોઇને બેઠા હશે. હું શો જવાબ આપીશ? આ ચમત્કારી વાત કોણ સાચી માનશે? ઉલટા બધાય મારી મશ્કરી કરવાના અને રાજા સાહેબ ઉલટા વધુ ગુસ્સે થવાના. પ્રભુ! પ્રભુ! તું બચાવે તો જ બચું."

"કેમ વ્હાલી! માછલી તૈયાર થઇ ગઇ ને? રાજા સાહેબ મંગાવે છે. બરાબર સરસ રીતે રાંધી છે ને?" રાજાનો ખાનગી કારભારી રસોડામાં આવીને બોલ્યો. તેણે જમનાને રડતી દેખી.

"કાં? તને શું થયું? આમ રડો છો શા માટે? હું કાંઇ સમજી શકતો નથી." કારભારીએ ચકિત થઇને પૂછ્યું.

"વ્હાલા મારા દુર્ભાગ્યને હું રડું છું. મારૂં દુઃખ કોઇનું ટાળ્યું ટળે એમ નથી."

"તું આમ કેમ બોલે છે? તારાં દુઃખ ટાળવા માટે હું તૈયાર નથી? તારે ખાતર હું સર્વસ્વ ત્યાગી દેવા તૈયાર છું. બોલ તો ખરી વ્હાલી! મારાથી કોઇ વાત છૂપાવવી તને ઠીક લાગે છે?" આમ કહી તે જમનાને ભેટી પડ્યો, અને એક ચુમ્બન લીધું.

જમના અને કારભારી વચ્ચે આ સબંધ જોઇ વાચકને આશ્ચર્ય થશે માટે તેમનો થોડો ઇતિહાસ કહી દેવો જરૂરી લાગે છે.

જમના બાલવિધવા હતી. તેને રૂપાળી ગણી શકાય, એવું તેને રૂપ હતું. સંસાર સુખનો જરા પણ અનુભવ કરાવ્યા વિના તેનો પતિ સાવ ન્હાનપણમાં મરી ગયો. તે રાજની નોકરી પર છ માસથી આવી હતી. જાતની રજપુત હતી. નિરાધાર હોવાથી તેણે આ નોકરી સ્વીકારી.

તે નોકરી પર ચડી ત્યારે તેની ઉંમર સત્તર વરસની હતી. તેનાં ફાટ ફાટ થતાં યૌવને તેનામાં મુઝવણ પેદા કરી હતી. તેને કામબાણ લાગવા મંડયા. મદમસ્ત રસિક સાથે રતીયુદ્ધ કરવા તેનો સમસ્ત દેહ ઉછળવા લાગ્યો.

તેની આ કામ વાસના તો ગમે તે પાસે તે પૂરી કરાવી શકત. પણ તે વ્યભિચારીણી ન્હોતી. પોતાની સાથે જીંદગીભર પ્રેમ ટકાવી રાખે તેવા પ્રેમીની શોધમાં તે હતી.

આ સખ્ત તાલાવેલી વખતે તેને કારભારી સાથે પ્રસંગ પડવા લાગ્યો. કારભારીનો મોહક ચ્હેરો તેને ગમી ગયો. તેની રીતભાત પર તે ખુશ થઇ. કારભારી રાજાને માટે રસોઇ સંબંધે સુચના કરવા અવારનવાર આવતો અને તેની સાથે વાતચિત કરતો.

કારભારી રસિક હતો. તેની આંખોની મસ્તી અજબ હતી. પોતાની સ્ત્રીને મરી ગયાં બે વરસ થયાં હતાં. તેનામાં પણ કામ જ્વાળા વ્યાપી હતી. રસોયણનાં કામણગારાં નયનોએ તેને ઘાયલ કર્યો. આ બુલબુલને પોતાનું કરવા તેણે નિશ્ચય કર્યો.

જમનાને રસિક જોતો હતો. આ રસિકને જમના જોતી હતી. પણ દિલની વાત કરતાં તેઓ અચકાતાં. આવા કામમાં સ્ત્રી કરતાં પુરૂષ વધારે સાહસિક હોય છે.

એક દિવસ કામનું ખાલી બ્હાનું કરીને તે રસોડામાં આવ્યો. જમના પણ નવરી હતી. બંને વાતો કરવા લાગ્યાં. વાત કરતા કરતા કારભારી તેની નજીક ગયો અને યુકિત પૂર્વક તેના મોહન સ્તન દબાવ્યાં. જમનાનું મોં લાલ થઇ ગયું. આનંદ અને શરમની આ નિશાની હતી. તે કાંઇ બોલી નહિ. કારભારી સમજ્યો કે બાઇ સાહેબ આતુર છે. પછી તે કાંઈ ઝાલ્યો રહે? જમનાને તે ભેટી પડયો, અને ચુમ્બન લીધુ. અજબ આનંદમા જમનાના ચણિયાની નાડી પણ તૂટી ગઇ. " આ શું કરો છો? કોઇ દેખી જશે. શરમાતા નથી. " જમના એક હાથે ઘાઘરો ઝાલીને બોલી.

" ત્યારે બારણું બંધ કરી આવ. " રસિક બોલ્યો

જમના દોડતી બારણું બંધ કરી આવી. અને રતિયુદ્ધમા બંનેએ મસ્ત બનીને પોતાના લાંબા વખતની કામજ્વાળા શમાવી દીધી. આ રતિયુદ્ધ વખતનું જમાનાનું વર્ણન મારા એક કવિ મિત્રે બહુજ સરસ લખ્યું છે. તે અહિં આપી દઉ.

નયને, વદને, બદને, મદને, સદનો કરી રાજ દીધું મદને;
રતીની તરસી પીયુને પરસી, વરસી અમીવેણુ ગળે વળગે.
અળગી કરતા, સળગી વદતી, વીંટળાઇ વળે અધીરી બનતી,
થથરે પગને ફરકે અધરો, પસીને પલળી શ્રમથી નમતી.

કળથી કચડી ભૂજમાં ભચડી, કરડી રહથી[૧] મરડી કરીએ.
જકડી સ્તનને છણીને ખણીને, નીવી બંધ કરી સર ઉમળકે.

આ બનાવ પછી કારભારી અઠવાડીઆમા બે ત્રણ વાર જમનાને ઘેર મોડી રાત્રે જતો અને તેના દેહનો યથેચ્છ ઉપભોગ કરી આવતો. કોઇ કોઇ વાર જમના ખૂબ કામવિહ્વળ થઇ હોય તો તે મોડી રાતે કારભારીને ત્યા પહોચતી અને પોતાની કામાગ્નિ શાત કરીને ઘેર ચાલી જતી.

અત્યારે પોતાની માશુકને રડતા જોઇને તે દિલગીર થયો. તેને સખ્ત આલિંગન આપ્યુ અને જે કાઇ દુઃખ હોય તે કાપવા વચન આપ્યુ

પ્રકરણ ૨૯ મું.

પ્રેમ-વિનોદ.

"વ્હાલા ! હું ખરૂં કહું છું. હું ખરી વાત કહીશ તો તમે ચોક્કસ નહિ માનો તમે એમજ કહેવાના કે હું ખોટું બોલું છું. અને તેથી મારા પરનો તમારો પ્રેમ ઘટી જવાનો. તમે મારો તિરસ્કાર કરવા મંડશો. માટે કૃપા કરીને મને કાંઇ ન પુછો."

"મારામાં તને આટલો ય વિશ્વાસ નથી ? મારી મીઠી ? ચાર મહિનાથી આપણો ગાઢો સંબંધ છે તો ય તેં મને ન ઓળખ્યો ? તારા પર મારો કેટલો પ્રેમ છે, તેનો તને કાંઇ ખ્યાલ નથી ? તું ખોટું બોલે છે એમ હું સ્વપ્ને ય માની શકું ખરો ? તું ખોટું બોલે તો પછી દુનિયામા સાચું બોલનાર કોણ રહ્યું ?" એક હાથ જમનાના ગળામાં નાંખીને કારભારી બોલ્યો.

"જુઓ ! મારામા તમને આટલો બધો વિશ્વાસ છે, તેથી ખરી વાત કહું છું. પણ છતાં ય મને તો બ્હીક લાગે છે, કે આ વાત સાંભળતાં તમારો મારા પરનો વિશ્વાસ કદાચ ચાલ્યો જશે."

આમ કહી તેણે બધી વાત કહી સંભળાવી.

આ સાંભળીને કારભારી તો ચકિત થઇ ગયો. આ વાત તેને બીજા કોઇએ કહી હોત તો તે ચોક્કસ ન માનત. અને કહે-

નારને ધુતકારી કાઢત. પણ પોતાની વ્હાલી માશુક! આ ભોળી બાળા કદિ પણ ખોટી વાત ન કરે, એવી તેને ખાત્રી હતી.

"વ્હાલી! ખરેખર વાત અજબ છે. હું કબુલ કરૂં છું કે આ વાત મને બીજા કોઇએ કહી હોત, તો તે હું ન માનત. પણ આમા તારે રોવા જેવું છે શું? રાજા એવો ક્રોધી નથી કે આવી વાતમાં ખીજાઇ જાય. હું તેને બરાબર સમજાવી દઇશ. તેને આ ચમત્કારની વાત નહિ કહું. પેલા માછીમાર પાસે બીજી ચાર એવીજ માછલીઓ મંગાવું છુ. આપણે બે સાથે રહીને તે શેકશું. હું આ ચમત્કાર જોવા ખુબ ઇંતેજાર છું અને હું પાસેજ હોઇશ એટલે તને ગભરાવાનું કારણ નહિ રહે. આ વાત મને કહ્યા વિના, તું રડતી હતી તે ઠીક કહેવાય? ગાંડી રે ગાંડી!" આમ કહી તેણે એક ચુમ્બન લીધું.

"તમે મને ન મળ્યા હોત તો મારૂં શું થાત? તમે મને ઓછી સુખી નથી કરી. તેનો આભાર માનવો તો દૂર રહ્યો. પણ આવી મુસ્કેલીઓમાંથી બચાવવા માટે મારે કેટલો ઉપકાર માનવો?" આલિંગનમાં આનંદથી પડેલ બાળાએ કહ્યું.

"માનવો હોય તેટલો માનજે, પણ મને તારા જેવી રૂપ અને ગુણના ભંડાર રૂપ રમણી મળી છે, તે માટે તારો ઉપકાર નહિ માનું હો? હું તો પ્રભુનો આભાર માનવાનો" કારભારીએ તેના ગાલ ઉપર હાથ ફેરવ્યો.

'લુચ્ચા! જાવ હવે. કોઇ દેખશે તો મારી અને તમારી આબરૂ પાણીમાં ફરી વળવાની. તમને તો કાંઇ નહિ. પુરૂષની આવી વાતોમાં આબરૂની બહુ દરકાર નથી હોતી. પણ સ્ત્રીઓને તો

જાળવ્યે જ છૂટકો. મને અહિં બધા સાધ્વી વિધવા માને છે. માટે નિકળો અહિંથી " બાળાએ કારભારીને ધીમો તમાચો માર્યો, અને વ્હાલથી ધક્કો માર્યો.

કારભારી ચાલ્યો ગયો. બાળામા હવે નવું જ ચેતન આવ્યું. તે હોંસભર હસતાં હસતાં કામે વળગી એક રીતે તો બાળા સાધ્વીજ ગણાય. પરણેલા પતિનું તેણે મોઢું ય ન્હોતું જોયુ. અને હવે કારભારીને જીવન અરપી બેઠી એમાં ખોટું શું ? તેને વ્યભિચારીણી તો ન જ કહી શકાય કારભારી સિવાય ગમે તેવા રૂપાળા માણસને જોઇને વિકાર ન્હોતો થતો. લોકોની રૂઢી મુજબ તેના કારભારી સાથે લગ્ન ન્હોતાં થયાં એટલુંજ. આત્માના લગ્ન તો થઇ ગયાં હતાં અને પ્રભુના ચોપડામાં તે નોંધાઇ પણ ગયા હતા,

પ્રકરણ ૩૦ મું.

જેસંગની ટેક.

કારભારી તરતજ રાજા પાસે ગયો. રાજાએ તેને જોતાંજ પૂછયું.

"કાં ? માછલી તૈયાર થઇ ગઇ ?"

"મહારાજા સાહેબ ! માછલી જરા વધુ પડતી સેકાઇ ગઇ છે. રસોયણે આ માછલીઓને બીજી માછલીઓની રીતથી સેકવા માંડી. પણ આ માછલીઓ તો ખુબ કોમળ હોવાથી સાવ દાઝી ગઇ. આપની આજ્ઞા હોય તો પેલા માછીમારને બીજી માછલીઓ લઇ આવવા કહું.

"ભલે ! તેને કહેજે કે તાકિદે લાવે."

કારભારીએ માછીમારને બોલાવવા માણુસ મોકલ્યો માછીમાર તરતજ આવ્યો. કારભારી તેને પોતાના ઓરડામાં લઇ ગયો.

"જેસંગ ! તું લાવ્યો તો એવી બીજી ચાર માછલીઓ લાવીશ ? તને ચાર ગીની મળશે."

"ના સાહેબ !"

"કેમ ?"

તે સ્થળ ખૂબ આઘું છે. તેથી આજ તો નહિ જ જઇ શકાય. કાલ ચોક્કસ લાવીશ." ખરી વાત છૂપાવીને જેસંગ બોલ્યો.

"આઘું હોય તો શું થયું ? તને એક ઘોડો આપું. તારી સાથે ઘોડેસ્વારને પણ મોકલું. પછી કાંઇ વાંધો છે ?

"આજ માફ કરો. મને આજ ખૂબ કામ છે. આવતી કાલે ચોક્કસ લાવીશ."

"એવું તે શું કામ છે? મૂરખના જામ! કોઇ ભુંડાભુખ જેવા કામમાં તને ચાર ગીની કોણ આપવાનું છે? આ એક કલાકનું કામ છે, અને ચાર ગીની કમાઇ લઇશ."

"મને પૈસાનો એટલો બધો મોહ નથી. ચાર ગીની મને આજ એક વાર મળી ગઇ છે, તે બસ છે."

"પણ તારે વાધો શુ છે?"

"મ્હારે પ્રતિજ્ઞા છે ગમે તેમ કરશો તો ય નહિ જાઉં."

"આ મહારાજા સાહેબનો હુકમ છે. તેને માછલીઓની ખાસ ઇચ્છા છે. માટે જો અત્યારે નહિ જાય, તો મહારાજા સાહેબ ઘાણીમા ઘાલીને તારૂં તેલ કાઢશે."

"તો મને તેમા વાધો નથી. પણ મહારાજા સાહેબને હું બરાબર ઓળખું છું. તમારી પેઠે તે ગરીબોને હેરાન કરનારા નથી. તે તો દયાનો સાગર છે."

"કેમ શું છે?" આ રકઝક સાંભળતા અજય પોતાના ઓરડામાંથી બ્હાર નિકળ્યો.

"બાપુ! આ જેસંગ માછલીઓ લેવા જવાની ના પાડે છે."

"કેમ જેસંગ?" અજયે જેસંગ તરફ નજર ફેરવી.

"બાપુ! મારી પ્રતિજ્ઞા છે કે એક દિવસમા ચારથી વધારે માછલી ન પકડવી. તમારો આ કારભારી મને ધમકી આપે છે, કે ગમે તેમ થાય પણ માછલીઓ લાવ નહિ તો મહારાજા સાહેબ ઘાણીમાં ઘાલીને પીલશે."

"આ સાચી વાત છે?" અજયે કારભારીને પૂછ્યું. અજયની આંખો સ્હેજ લાલ થઇ.

"હા. આપને માછલીઓની ખાસ ઇચ્છા છે, એટલે મેં એમ કહ્યું"

"મારી ઇચ્છા હોય એટલે શું થઇ ગયું? આપણે કોઇની પાસે જોરજુલમથી કામ કેમ લઇ શકીએ? જેટલો હું સ્વતંત્ર છું, તેટલોજ જેસંગ સ્વતંત્ર છે. પ્રજાના એક પણ માણસ પાસેથી જોર-જુલમથી કામ લેવાનું નથી, એ વાત મેં તમને કેટલી વાર કહી છે? જા! જેસંગ! તારી પ્રતિજ્ઞા ન તોડ જે. પણ આવતી કાલે જરા વ્હેલો ઉઠીને ચાર માછલીઓ ચોક્કસ લાવીશ ને?"

"હા. બાપુ. તમારૂં કામ કરવાને કયો અભાગી ના પાડે? આ તો મારી પ્રતિજ્ઞા છે. નહિ તો અત્યારે જ માછલીઓ લાવ્યો હોત." આમ કહી જેસંગ ચાલતો થયો.

અજયે કારભારીને સખ્ત ઠપકો આપ્યો.

"બાપુ! મારી આ એક ભૂલ માફ કરો. હવેથી એક પણ પ્રજાજનને હેરાન નહિ કરૂં."

બાપુએ તેને હસતાં હસતાં માફી આપી. અને ભવિષ્યમાં આમ ન કરવા સલાહ આપી.

પ્રકરણ ૩૧ મું.

પ્રેમી યુગલ.

" કંઇ અતી ધીમે ગાલ શું ગાલ ચાંપી,
પ્રીતિવશ પડી કરતા ગોઠડી ગાંડી ઘેલી;
અડકી સજ્જડ સુતાં હાથ એકેક નાખી,
પ્રહર નવ જણાયે રાત્રિએ વીતી જાતી "

આમ જેસંગ અને રૂપાળી પ્રેમથી વાતો કરતા કરતાં રાતના બે વાગ્યા સુધી જાગતાંજ રહ્યાં. બંન્નેએ રતીરસ અને પ્રેમરસનું ખૂબ પાન કર્યું. અને એકબીજાને સજ્જડ અલિંગન આપીને સુતાં. રૂપાળીને તરતજ ઘસઘસાટ ઉંઘ આવી ગઇ.

જેસંગે રૂપાળીને ઉંઘતાં જોઇ. તેનું રૂપ, તેની ઉંઘવાની રીત વિગેરે જોઇને તેને વ્હાલ ઉપજ્યું. એક ચુમ્બન કર્યું. એક કવિની સરસ કવિતા યાદ આવી અને તે ધીમે ધીમે ગણગણવા લાગ્યો.

અધર[1] લાલ મધુર ગાલ, બાલ[2] ઝળક વાળું,
કમલ નયન,[3] વિમલ વદન,[4] મદન મય[5] રસાળું[6]
મંદ મંદ મધુર સ્મીત, અધર પર જણાયે
ચટક ચાલ, મોહ જાળ, લટક લટ[7] સુહાયે.[8] ૧
સરસ સરસ મધુર શબ્દ તરસને છીપાવે,
ઝરમર રસ, પ્રણય[9] ભરીત મનસર વરસાવે;

---

૧ હોઠ. ૨ કપાળ. ૩ કમળ જેવી આંખ. ૪ પવિત્ર મોહું. ૫ કામદેવથી ભરેલ. ૬ રસીલું. ૭ વાળની લટ. ૮ શોભે. ૯ પ્રેમ.

કટી[10] સુવંક[11] ઘન[12] નિતમ્બ,[13] રંભણે[14] વિહારી[15]
જંઘ[16] મૃદુલ[17] અંગ અનંગ[18] રંગ ધારનારી. ૨

બની અધીર ધરીને ચીર[19] વદનને છુપાવી,
કુમળી કાય લળતી જાય, મદ મન છલકાવી;
મદન રંગ, બદન સંગ, જંગ[20] તો જમાવે,
સ્વામી અંક પડી નિઃશંક,[21] રંકતા જણાવે. ૩

આ કવિતા ગણગણતા જેસંગને પણ ઘસઘસાટ નિદ્રા આવી. વૈદકશાસ્ત્રોનો એક સિદ્ધાંત છે કે રતિકેલીમા પુરૂપ અને સ્ત્રી બંનેને ખૂબ સંતોષ થયો હોય તો ઘસઘસાટ ઉંઘ આવે. જેને પૂરો સંતોષ ન થયો તેને આખી રાત ઉંઘ નથી આવતી. આજના કેટલાક પતિઓ પોતાની સ્ત્રીને પુરો સંતોષ નથી આપી શકતા. પારણામે આજે ઘણી સ્ત્રીઓ એવી છે કે જેને અનિદ્રાનું દર્દ લાગુ પડ્યું છે. તેને માટે દવા કરાવે છે, પણ તે ફોકટ. અનિદ્રાના દર્દનું ખરૂં કારણ સ્ત્રીને પતિ પૂરો સંતોષ નથી આપી શકતો તે જ છે.

રૂપાળીની ઉંઘ પાંચ વાગ્યે ઉડી ગઇ. પતિના આલિંગનમાંથી છૂટી થઇને બેઠી થઈ. પતિનું મુખ વ્હાલથી જોઇ રહી. આજ તે લ્હેરમા આવી. બે દિવસ પ્હેલા એક સખી પાસે

મુજ દીલને સદાયે ત્હારી સુરત સતાવે,
ચમકી નયન કટારી, ભૂરકી ભરી જમાવે.

---

૧૦ કેડ. ૧૧ વાંકી અને પાતલી. ૧૨ જાડા. ૧૩ પુંઠ. ૧૪ રતિકેલીમા ૧૫ આનંદ આપે તેવા. ૧૬ જાંઘ. ૧૭ નરમ. ૧૮ કામદેવ. ૧૯ વસ્ત્ર. ૨૦ રતિયુદ્ધ. ૨૧ નિશ્ચિંત.

ગાલે ભરેલ લાલી, જાણે કમળ ખીલેલું,
અર્પી અનંગ અંગે ત્હારી સુરત સતાવે.

બહુજ મીઠા સ્વરથી રૂપાળીએ આ ગીત ગાયું. જેસંગ જાગી ગયો. ચૂંચી આંખો કરીને પ્રેમમસ્ત રૂપાળીને જોઇ અને ઉઘતોજ હોય એવો ડોળ કરીને પડયો રહ્યો.

ગાયન પૂરૂં થયું. તેનો પ્રેમ ઉભર'ઇ આવ્યો. તેણે જેસંગના મુખ પર એકદમ ચુમ્બન લઇ લીધું. પણ જેસંગ સાવધ હતો. ચુમ્બન ચોરવા આવનાર રમણીને તેણે બાહુ પાશમાં જકડી લીધી, અને ચુમ્બનોથી નવડાવી મુકી. તે ખૂબ લ્હેરમાં આવ્યો અને લલકારવા મંડયો.

જેણે અધરપાન કર્યું ન સુંદરીનું
જેણે કર્યું ન મન તૃપ્તજ કિંકરીનું
જેણે ન ભોગ વિલાસ કર્યો લગારે
વૃથા કર્યો જનમ તેણે કુડા વિહારે.

× × ×

બાહુ[૧] છે બે મૃણાલો,[૨] સુમુખ[૩] કમળ છે. વારી[૪] લાવણ્ય લીલા;[૫]
શેવાળો વાળ કેરા, નયન સફરીયો, શ્રોણી[૬] છે તીર્થશીલા;
કાંઠે છે બે ચક્રવાકો સુભગ[૭] કુચ[૮] તણાં, કામ બાણાગ્નિ રાજે;
બ્રહ્માએ નારી રૂપી શુભ સર[૯] નીમ્યું, દગ્ધને[૧૦] સ્નાન કરવા.

---

૧ હાથ. ૨ કમળ દંડ. ૩ સુંદર મોહું. ૪ પાણી. ૫ રૂપ. ૬ નિતંબ. ૭ સુંદર. ૮ સ્તન. ૯ સર=સરોવર. ૧૦ દુઃખી.

"હવે બસ રાખો ! બહુ થયું. કાંઇ કામકાજ કરવું છે, કે મારા મોઢા સામે જોઇને કવિતાઓજ ગાયા કરવી છે ? સ્હવારના પ્હોરમાં બીજો કાંઇ ધંધો નથી જડતો કે શું ?" રૂપાળીએ કૃત્રિમ્ ક્રોધ કરતા કહ્યું.

"તારૂં ચંદ્રવદન જોતાંજ કવિતાઓ યાદ આવ્યા કરે, અને જીભ તે ગાયા કરે તેમાં મારો શો વાંક ? અને આજ તો તું ગુન્હેગાર છે. મને પૂછ્યા ગાછ્યા વિના મારા મોઢા પર ચુમ્બન શા માટે ચોરી લીધું. તેની તને શી સજા કરૂં ?

" અમે ચોર અને ભાઇ સાહેબ પોતે તો સાહુકાર ખરા ને ? હું ઉંઘી ગઇ હોઉં, કોઇ કામમા પરોવાઇ ગઇ હોઉં કે વિચારમાં પડી હોઉં ત્યારે આપ સાહેબ ચુમ્બનો ચોરી લેતા નથી ને ? છતાં ય ચાલોને તમારા જેવું કોણ થાય ? અમે કાંઇ ઓછા તમારા જેવા અપ્રમાણિક છીએ ? તમારૂં ચૂમ્બન હું ચોરી ગઇ હોઉં, તો તે લઇ લો પાછું. એવો ચોરીનો માલ આપણને ન ખપે "

જેસંગે તેને પાછી બાહુપાશમાં જકડી અને સંખ્યાબંધ ચુમ્બન લઇ લીધાં.

"અ ર ર ર ર ? આટલા બધા અપ્રમાણિક માણસ ? મેં તો તમારૂં એક જ ચુમ્બન ચોરેલું અને તમે આટલાં બધાં કા લઇ જાવ ?"

"એ તો ચોર પાસેથી મુદ્દામાલ લીધા પછી તેને દંડ પણ કરવો જોઇએ ને ? આ ચુમ્બનો દંડના લઉં છું."

છ વાગવા આવ્યા હતા. રૂપાળી હવે તેના અલિંગનમાંથી મહા મહેનતે છૂટી. કપડાં ઠીકઠાક કર્યાં

"ઠીક! ત્યારે હું માછલીઓ લેવા જાઉં છું. કાલને ટાણે પાછો આવીશ, ત્યારે હવે વિદાયનું એક ચુમ્બન!"

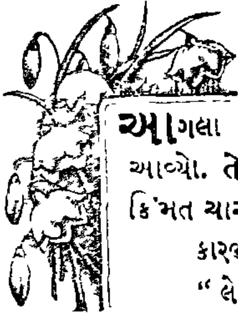
"તમને કાંઇ ધંધો નથી. આખો દિ ચુમ્બન! ચુમ્બન! ચુમ્બન! તમારાથી તોબાહ!" આમ કહી રૂપાળી સટકી ગઇ.

જેમંગ જાળ લઇને તળાવ તરફ જવા નિકળ્યો.

પ્રકરણ ૩૨ મું.

કારભારીની અજાયબી.

આગલા દિવસની પેઠે માછીમાર ચાર માછલીઓ લઇને આવ્યો. તે તેણે કારભારીને આપી. કારભારીએ તેની કિંમત ચાર ગીની આપી. જેસંગ ખૂશ થતો થતો ઘેર ગયો.

કારભારી માછલીઓ જમના પાસે લઇ ગયો.

"લે! આ માછલીઓ ચીરીને તળવા મુક."

જમના ધ્રુજવા મંડી. તેની આંખમાંથી એક આંસુ પડ્યું.

"કેમ? વ્હાલી! શા માટે રડે છે?" કારભારીએ પોતાના રૂમાલથી તેનું આંસુ લુછ્યું.

"માછલી રાંધવાની હિમ્મત નથી થતી. પેલી ડાકણ હજુ મારી નજર સામે તરે છે. તેનો વિચાર કરતાં જ મને કંપારી છુટે છે. માછલી તળવા મુકીશ એટલે તરતજ તે ભીંત ફાડીને નીકળવાની" જમના રડી પડી.

"પણ આજ તો હું તારી પાસે બેસવાનો છું ને? પછી શા માટે ડરે છે?"

"તેથી તો મને વધુ બ્હીક લાગે છે. તે તમારા પર ગુસ્સે થઇને કાંઇ કામણ કરે તો મારી દે ને?"

" મને કોઇ કામણુ કરી શકે તેમ નથી. આ કામણગારી જમનાએ મારા પર કામણ કર્યું છે એટલે બસ બીજી કોઇ જાદુગરણની મકદુર નથી કે આ જમના કરતા ય વધુ જાદુ ચલાવી શકે. કેમ કામણગારી સાચી વાત છે ને?" કારભારીએ હસતા હસતા કહ્યું.

" તમારે રમત થાય છે, ને મારો જીવ જાય છે. મને ઘેલી કરીને ઉલટા સામેથી મારા પર કામણ કરવાનો આરોપ લાવો છો પણ તે વાત રહેવા દો. અત્યારે તોફાન મસ્તીનો સમય નથી."

" ત્યારે જે કાંઇ હુકમ હોય તે આ સેવકને ફરમાવી દો! મારા મ્હેરબાન!" કારભારી લ્હેરથી બોલ્યો.

" જુવો! તમે ઓરડા બ્હાર ઉભા રહો! હુ માછલી ચીરીને તેમને તળવા મુકીશ એક બાજુએ તળાઇ રહ્યા પછી તેને બીજી બાજુએ ફેરવીને એકદમ તમારી પાસે દોડી આવીશ; અને ત્યા ઉભા રહીને જે થાય તે જો શું."

" વાહ! તારે મન તું જ બહાદૂરીની મૂર્તિ છો, હું બ્હાર ઉભો રહું અને આપ નામદાર બહાદુરીથી રસોડામા રહો! વાહ! યુકિત તો બહુ સરસ ગોતી છે હો?"

" વળી સામુ બોલ્યા? તમે તો હમણા જ કહેતા હતા ને કે "સેવકને હુકમ ફરમાવો?" તો પછી સેવકને માલિકનો હુકમ માનવો જ જોઇએ ને? માટે હું તમને હુકમ કરૂં છું કે બ્હાર જઇને ઉભા રહો. માલિકના હુકમની અવગણના કરનાર સેવકની શી દશા થાય છે એ જાણો છો?" આમ કહીને જમનાએ કારભારીના ગાલ પર તમાચો માર્યો.

ઘણી રકઝક અને વિનવણી પછી કારભારી બ્હાર ઉભા રહેવા કબુલ થયો એ તો એમજ થાય ને? દુનિયાના ઇતિહાસમાં હમેશાં પુરૂષ ઉપર સ્ત્રીનો વિજય થતો જ આવ્યો છે ને? સ્ત્રીનો પુરૂષ પરનો આ જબરદસ્ત કાબુ દેખવામા ન આવે તે માટે પુરૂષ સ્ત્રીને ગુલામડી માનવાનો ડોળ કરે છે. કારભારી બ્હાર ઉભો ન રહે તો આ ઇતિહાસ ખોટો પડે.

જમનાએ ઉતાવળથી માછલીઓ ચીરી. તેમાં સંભાર ભર્યો. તેને તળવા માટે પેણા ઉપર મુકી. એક બાજુ તળાઇ રહી એટલે પોતે ઉભી થઇ ગઇ. તેના હાથ ભયથી ધ્રુજતા હતા. તેણે એકદમ માછલીઓને ફેરવી અને બારણા તરફ દોટ મુકી માછલીઓ ફેરવતાં જ આગલા દિવસની પેઠે ભયાનક કડાકો થયો; અને ભીંત ફાડીને પેલી રૂપસુન્દરી નિકળી. જમના ધ્રુજતી ધ્રુજતી પોતાના રમણ પાસે દોડી ગઇ.

પેલી સુન્દરીએ આગલા દીવસની પેઠેજ માછલીઓને લાકડી મારીને પ્રશ્ન કર્યો. જવાબ ન મળ્યો બીજીવાર તે પ્રશ્ન પૂછ્યો. છત્તાં જવાબ ન મળ્યો. હવે ક્રોધનો પાર ન રહ્યો. ત્રીજીવાર તડુકીનેજ પ્રશ્ન પૂછ્યો. માછલીઓએ અક્ષરસઃ આગલા દીવસની પેઠે જ જવાબ આપ્યો. સુન્દરીએ ગુસ્સાથી લાકડી મારીને પેણાને ઉંધો વાળી દીધો. તે ભીંત પાસે ગઇ ભીંતની વચમા ઉભી રહી. ભીંત તરતજ સંધાઇ ગઇ.

કારભારીના આશ્ચર્યનો પાર ન્હોતો. આ કામ પુરૂં થયા પછી પાંચ મીનીટ સુધી એમાથી કોઇ ન બોલ્યુ. તેઓ સુમસામ ઉભા રહ્યાં. જમનાએ પ્હેલાં મૌનભંગ કર્યો.

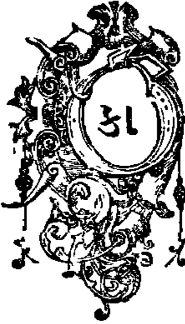
"કાં ? આ શું છે ? તમે કાંઇ અનુમાન કરી શકો છો ?"

"બહુજ આશ્ચર્યજનક વાત છે. કાંઇ ખબર પડતી નથી. આ વાત હવે રાજાને કહ્યા વિના છૂટકો નથી, હું હમણાંજ જઇને તેને બધી વાત કરૂં છું."

કારભારી ચાલતો થયો. જમના કામકાજ કરવા વળગી તેના હૃદયમાં હજુ જોરબંધ ધબકારા થતા હતા. તેનો શ્વાસ માતો ન્હોતો. આંખો લાલ થઇ ગઇ હતી.

પ્રકરણ ૩૩ મું.

ગુલાબના મુજરામાં.

કારભારી મહારાજાના ખાનગી ઓરડામાં ગયો. અજય ત્યાં ન્હોતો તપાસ કરતાં માલુમ પડયું કે આજ તો એક પ્રખ્યાત ગુણિકા ગુલાબજાનનો દરબારમાં મુજરો છે. મહારાજા ત્યાં ગયા છે.

કારભારી ત્યાં પહોચ્યો. દરબાર ભરાઈ ગયો હતો. ગુલાબ મુજરા માટે તૈયાર થતી હતી તબલચીઓ પોતાના કામની તૈયારી કરતા હતા.

તરતજ ગુણિકાએ પોતાના લલિત દેહને આમ તેમ નચાવતા, આંખોથી મોહક કટાક્ષ કરતાં અને અજબ આકર્ષક રીતે હાથના લટકાથી નીચેનું ગીત ઉપાડયું. તેના સુન્દર પગમાં પણ ગાતાં ગાતાં અજબ સંગીત દેખાતું હતું.

મદઘેલી[૧] રમણી મન ભાવી (૨)
ચંદ્ર સમુ મુખ, નાજુક કાયા, દેગ[૨]થી દે લલચાવી,
ચાલ મરાલ[૩] સમી ચતુરાની ઉરને દે ખટકાવી;
મદઘેલી રમણી મન ભાવી.

---

૧ મસ્ત. ૨ આંખો. ૩ હંસ–રાજહંસ.

કનક કળશ[૪] સમ પીન[૫] પયોધર,[૬] અધરે[૭] સુરખી[૮] આવી,
સિંહ કટી[૯] લટકે લલનાની, કોમળતા દરશાવી.
મદઘેલી રમણી મનભાવી

ગુરતા[૧૦] છે ધારેલ નિતમ્બે[૧૧] લજ્જા નયને[૧૨] આવી,
બાહુલતા[૧૩] વિંટળાવા ચાહે, પ્રેમ હૃદય પ્રકટાવી.
મદઘેલી રમણી મન ભાવી

થડકે કદળી સ્થંભ[૧૪] સમી હા! જંઘ[૧૫] અનંગ [૧૬] છૂપાવી,
યૌવનની ફુલવાડી બ્હેંકે, મદન પરાગ બહાવી.
મદઘેલી રમણી મન ભાવી

આખી ય સભા સ્તબ્ધ બની ગઇ. મોહક રાગ મોહક ગીત, તેવો જ મોહક નાચ, અને નાચનારીનું તેવું જ મોહક રૂપ નાચનારી આ ગીત ગાઇને જાણે પોતાનાજ રૂપનું વર્ણન કરતી હોય ને?

નાચ ગાન પૂરાં થયા પછી દસ મીનીટ સાવ શાંતિમાં એક એકને અજબ કેફ ચડી ગયો.

થોડી વારે રાજાનું કારભારી તરફ ધ્યાન ખેંચાયું. તેણે કારભારીને ઇશારત કરી પાસે બોલાવ્યો.

"કેમ? મારૂં કાંઇ કામ છે?"

---

૪ સોનાનો કળશીયો. ૫ ભરાઉદાર જાડાં. ૬ સ્તન. ૭ હોઠ. ૮ રતાશ લાલાશ. ૯ સિંહ જેવી પાતળી કેડ. ૧૦ જાડાઇ અને મોટાઇ. ૧૧ પુંઠ. ૧૨ આંખો. ૧૩ હાથ રૂપી વેલ. ૧૪ કેળ. ૧૫ જાંઘ. ૧૬ કામદેવ. ૧૭ સુગંધ.

" આપને ખાનગીમાં વાત કરવાની છે. "

" બહુ જરૂરની વાત છે? "

" હા ! બાપુ "

અજયે ગુણિકાના ખૂબ વખાણ કર્યાં. તેને યોગ્ય ઇનામ આપ્યું. દરબારને દરખાસ્ત કરવામાં આવ્યો.

અજય ખાનગી કારભારી સાથે ખાનગી ઓરડામાં આવ્યો.

પ્રકરણ ૩૪ મું.

વિચિત્ર વાત.

"કેમ ! શું કામ છે ?" અજયે ઓરડામાં આવતાં પુછયું.

"એક બહુજ વિચિત્ર વાત કહેવાની છે."

"બહુજ વિચિત્ર વાત ?" અજયે જરા આશ્ચર્ય સાથે પુછયું.

"હા બાપુ. પેલી સુન્દર માછલી સબંધે આ વાત છે. પણ આ વાત કહું તે પ્હેલાં મારે તમારી એક વાતની માફી માગવાની છે. ગઇ કાલે મેં તમને કહેલું કે માછલી વધુ ગરમીને લીધે દાઝી ગઇ. એ વાત સાવ ખોટી હતી."

"ત્યારે ખરી વાત શી છે ?"

કારભારીએ બધી વાત વિસ્તારપૂર્વક સમજાવી.

આ સાવ સાચી બનેલ વાત છે કે અરેબીયન નાઇટસ કે સુડાબહોતેરીમાંની કોઇ વાર્તા છે ?"

"બાપુ ! તમારી પાસે ખોટી વાત કરવાની હિંમત કોણ કરે ?"

"ત્યારે કાલ સ્હવારમાં ખૂબ વ્હેલો જેસંગ માછલીઓ લાવે એવો બંદોબસ્ત કરો. સ્હવારે સાત વાગ્યે મારી રૂબરૂમાં માછલી તળવાની છે."

"જેવી આપની આજ્ઞા."

"પણ જેસંગ આજ ફરીથી માછલીઓ નહિ લાવે ?"

તે લાવે એમ લાગતું નથી. તેજ દિવસે તેણે ચોકખી ના પાડી દિધેલીને ? છતાં હું તેની પાસે જાઉં છું. તેને સમજાવી જોઉં. નહિં માને તો કાલ સવારે વ્હેલો લઇ આવવાનું કહીશ."

'તેને સમજાવવો પડે તેમાં વાંધો નહિ, પણ તેને ધમકી ન આપતો હો !"

કારભારી જેસંગને ત્યાં પહોંચ્યો. જેસંગે તેનું સ્નેહથી સ્વાગત કર્યું. આડી અવળી થોડી વાતો કર્યા પછી કારભારી બોલ્યો.

"મહારાજા સાહેબની ખાસ ઇચ્છા છે તો આજ ફરીથી માછલીઓ લાવ ને ?"

"મેં એક વાર આપને કહી દીધું કે મારી પ્રતિજ્ઞા છે તે પ્રતિજ્ઞા હું કોઇ કાળે નહિ તોડી શકું."

"ત્યારે આવતી કાલે ખુબ વ્હેલો ઉઠીને લઇ આવીશને ?"

"હા ! ચોક્કસ !"

પ્રકરણ ૩૫ મું.

લયલા મજનુન

જેસંગ આજ તો ત્રણ વાગ્યે ઉઠયો. ઘસઘસાટ ઉંઘતી રૂપાળીના આલિંગનમાંથી છૂટો થઇને બેઠો થયો. રૂપાળીના મો પર એક મૃદુ ચુમ્બન લીધું અને જાળ લઇને ચાલતો થયો.

૭ વાગ્યે તો તે માછલી લઇને પાછો આવ્યો. કારભારીને ત્યાં પહોંચ્યો. કારભારી માછલી ઉપડાવીને રસોડે આવ્યો.

જમના હજુ ન્હોતી આવી. તેને બોલાવવા કારભારી તેને ઘેર ગયો. તેની ઓરડી અંદરથી બંધ હતી. કારભારીએ યુક્તિથી સાંકળ ખોલી નાખી.

જમના પથારીમાં ઘસઘસાટ ઉંઘતી હતી. તેને જોતાંજ કારભારીને કલાપીની નીચલી કવિતા યાદ આવી. કલાપીએ જમનાને જોઇને તો આ કવિતા નહિ લખી હોય ને ? કારભારીને શંકા આવી.

તે આ કવિતા ધીમે ધીમે ગણગણવા મંડયો.

સુંદર આ સેજ[1]માંહી, પુષ્પના પરાગ માંહિ
વસન્તના જેવી પ્રીયા આજ મ્હારી દિસે છે.
સુતેલી છે બાળા લાલ, કોમળ છે ગાત્ર[2] ઢીલાં,
ચંદ્ર જેવો શીત[3] ચ્હેરો શાંત હસી રહ્યો છે;

---

૧ પથારી. ૨ અવયવ. ૩ થંડો.

સ્તનો મંદમંદ હલે શ્વાસની સુગંધી સાથ,
તલાવ તરંગ જેવું કૃષોદર[4] ઝુલે છે;
સર્પના સમુહ જેવા વાળ આમ તેમ હલે,
પવનના જેવું વસ્ત્ર ફરફર ઉડે છે.
કદલીનાં[5] વન જેવાં નિશ્ચલ[6] ઉરૂની[7] વચ્ચે,
જલફર ફર જેવી પાટલી પડેલી છે;
લાલ ગાલ ગુલ્લ પર ચાંદલો ખસી પડેલો,
કપાળનું કુંકુમ તો ભુંસાઇ ગયેલું છે.
ઘટ[8] જલધર[9] જેવા નિતંબની પાસે નાની,
કટી[11] શ્રમ સુરતથી[12] શાંત થઈ પડી છે;
ધુતિના[13] દમામવાળી[14] હસ્ત લતા[15] પ્યારી સારી,
ધડકતી છાતીની ઉપરે પડેલી છે;
પ્યારી પ્રેમવાળી પ્રાણ પોઢેલી છે પ્રેમ ઘેલી,
ચુમ્બનને ઇચ્છતી આ આંખ એની બંધ છે;
અંગુલી અધર[16] પર ઓષ્ટ જરા ઉંચો રહ્યો,
રામા વ્હાલી સુતી સુતી પીયુ પીયુ જપે છે.

જમનાના પગ આંટી વાળેલા હતાં. છાતી પરથી છેડો ખસી ગયેલો હોવાથી ભરાઉદાર સ્તન મોહક લાગતાં હતાં. સ્તન ખૂબ ધડકતાં હતાં. અત્યારે તે પોતાના રમણ સાથે સ્વપ્નામાં રતીકેલી કરતી હોય એમ લાગતું હતું તે સીસકારા કરતી હતી. મોઢા પર

---

૪ પાતળું પેટ. ૫ કેળ. ૬ ભારે વજનની. ૭ જાંઘ ૮ જાડાં ૯ વાદળું. ૧૦ પુંઠ. ૧૧ કેડ. ૧૨ રતીકેલીના થાકથી. ૧૩ વીજળી. ૧૪ ભભરાવાળી. ૧૫ હાથરૂપી વેલ. ૧૬ નીચલો હોઠ. ૧૭ હોઠ.

અપૂર્વ આનંદ ઝળકતો હતો. તે પોતાની છાતીને જોરથી આલિંગન આપતી હતી. તેનો સમસ્ત દેહ આનંદથી ઉછળી રહ્યો હતો.

કારભારી આ દેખાવ જોતા કામવિહ્વળ થઇ ગયો. જમનાની આંખો ખુલી ગઇ. પોતાના પ્રાણ સખાને જોઇ તેના આનંદનો પાર ન રહ્યો. બંનેએ રતીક્રીડાનું અપૂર્વ સુખ અનુભવ્યું.

"કેમ આજ સ્હવારમાં?" જમનાએ કપડાં પહેરતાં કહ્યું.

"સ્વર્ગનું સુખ મેળવવા."

"નફટ! સાચું કહો ને? મારા સમ!"

"મેં બાપુને બધી વાત કરી છે. તેણે આજ માછલી તળતી વખતે હાજર રહેવા ઇચ્છા બતાવી છે. આ ચમત્કાર નજરોનજર જોવા તે ખૂબ ઇંતેજાર છે. તેથી તને અત્યારમાં બોલાવવા આવ્યો છું. હવે તારે ગભરાવા જેવું નથી હો! અમે બે હાજર રહીશું પછી તને બ્હીક શી લાગવાની?"

"મને મારે માટે બ્હીક નથી લાગતી. પણ પેલી રૂપાળી ડાકણ તમને અને રામ જેવા રાજાને કાંઇ કરી નાખે એવી બ્હીક લાગે છે."

"તારી બ્હીક સાવ નકામી છે. તે ડાકણ અમારો વાળ પણ વાંકો નહિ કરી શકે."

પણ ચેતતા નર સદા સુખી એ કહેવત તમે ભૂલી જાઓ છો?"

"ના. એ નથી ભૂલ્યો. અમે અમારી તલવાર તૈયાર કરી રાખશું. અમને હેરાન કરવા આવનાર ડાકણ જરૂર તેનો સ્વાદ ચાખવાની."

જમનાએ કાંઇ જવાબ ન આપ્યો.

પ્રકરણ ૩૬ મું.

રૂપસુન્દરી કે કાળમુખો ?

જય તો રોજ ચાર વાગ્યે ઉઠનારો હતો. જમનાએ રસોડામાં જઇને માછલીઓ તૈયાર કરી. કારભારી અજયને બોલાવી આવ્યો.

કારભારીએ તો રાજાને ઓરડા બ્હાર ઉભા રહેવા વિનતી કરી. પણ અજય તો આદર્શ ક્ષત્રિય હતો.

" હું કાંઈ એવો બાયલો નથી કે કોઇ ડાકણથી ડરીને બહાર ઉભો રહું. આ જમના સ્ત્રી હોવા છતાં અંદર રહે, અને પુરૂષ છીએ એટલે બ્હાર ઉભા રહેવું એમ ને ? અને જમના તું ગભરાતી હો તો બ્હાર ઉભી રહે. માછલીઓ અમે હાથે તળી નાખીશું "

"એ શું બોલ્યા ? બાપુ ? આપ અંદર ઉભા રહો છો, તો પછી મારે ગભરાવાનું ક્યાં રહ્યું ?"

માછલીઓ પેણા ઉપર તળવા મુકી. એક બાજુ તળાઇ રહ્યા પછી તેમને બીજી બાજુએ જમનાએ ફેરવી કે તરતજ અગાઉની પેઠે ભયાનક અવાજ થયો. ભીંત ફાટી. પણ તેમાંથી રૂપસુંદરી બ્હાર ન નિકળી. એક બેડોળ બાવો તેમાંથી નિકળ્યો. તે ઘણો ઉંચો, કદાવર અને બળવાન હતો. તેના હાથમાં એક લીલી લાકડી હતી. બાવો ચુલા પાસે આવ્યો, અને ભયાનક કર્કશ અવાજથી રૂપસુંદરીએ પૂછ્યો હતો તેજ પ્રશ્ન માછલીઓને લાકડી મારીને પૂછ્યો.

જવાબ ન મળ્યો. બીજીવાર પૂછ્યો. તો પણ જવાબ નહિં. ત્રીજીવાર તેજ પ્રશ્ન પૂછ્યો. છતાંય જવાબ નહિં. હવે તેના ક્રોધનો પાર ન રહ્યો. ગુસ્સાથી તેનું આખું શરીર ધ્રુજવા લાગ્યું. ચોથીવાર તે જ સવાલ પૂછ્યો. આ વખતે માછલીઓએ રૂપસુંદરીને આપ્યો હતો તે જ જવાબ આંપ્યો.

બાવાએ કડાઇ ચુલા ઉપરથી લઇ લીધી, અને રસોડાની વચમાં ઉંધી વાળી દીધી. જે રસ્તે તે આવ્યો હતો, તેજ રસ્તે તે ગુસ્સે થઇને ચાલ્યો ગયો. ભીંત પાછી સંધાઇ ગઇ.

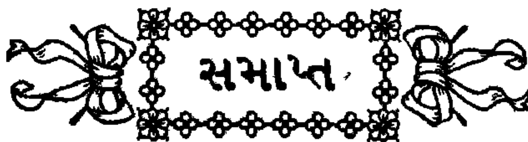
રાજાની અજાયબીનો પાર ન રહ્યો. જોયા છતાં પ ન માની શકાય એવા આ ચમત્કારિક દશ્યની અસર રાજા ઉપર ખુબ થઇ.

પ્રિય વાંચક ! આ જાદુઇ માછલીની વાર્તા અતરે સમાપ્ત થાય છે. આ વાર્તાનો અધુરો રહેલો ભેદ જાણવા સારૂ

પત્થરનો પાદશાહ યાને ભોંયરાનો ભેદ

નામની બુક તુરત ખરીદ કરો. તમારી નજીકના બુકસેલરને ત્યાંથી મળી શકશે.

પત્થરનો પાદશાહ નામની બુક અમદાવાદ, સુરત વીગેરે તમામ સ્થળે જાણીતા બુકસેલરો વેચે છે.

આયોડાઈઝ્ડ.

સારસા પેરેલા

સારામાં સારી લોહી સુધારક દવા.

અમૃતબિંદુ ઓફીસ નડીઆદ.

